

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

LEXIKOGRAFICKÁ ANALÝZA HESEL Z TEMATICKÉ OBLASTI
„AUTOMOBILOVÝ PRŮMYSL“ V TIŠTĚNÝCH A INTERNETOVÝCH
SLOVNÍCÍCH

Vedoucí práce: PhDr. Jana Pešková, Ph.D.

Autor práce: Klára Tůmová

Studijní obor: Španělský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 3.

Prohlášení o původnosti práce:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne

.....

Klára Tůmová

Ráda bych tímto poděkovala všem, kteří mi při vzniku diplomové práce byli nápomocni, především doc. PhDr. Janě Peškové, Ph.D. za řadu cenných rad a připomínek

Anotace

Cílem této bakalářské práce je posoudit, zda se slovníky dokáží vypořádat s rychlým vstupem odborných hesel do jazyka. Teoretická část se zabývá samotnými slovníky, jejich typy, hesly a strukturou. Cílem praktické části je za pomoci dvaceti vybraných hesel z oblasti automobilového průmyslu porovnat, na kolik tři námi zvolené slovníky pojímají nově příchozí odbornou terminologii. Úkolem bylo také zjistit, zda jsou tištěné slovníky stále vhodnými pomůckami pro překladatele a tlumočníky, nebo zda je už pohotové a ničím neomezované elektronické slovníky předčily.

Klíčová slova

Elektronický slovník

Tištěný slovník

Heslo

Odborná terminologie

Lexém

Korpus

Annotation

The aim of this bachelor thesis is to evaluate whether dictionaries can cope with the rapid entry of technical headwords into the language. The theoretical part deals with dictionaries, their types, headwords and structure. The aim of the practical part is to compare , with the aid of twenty selected headwords from the fields of automotive industry, how the three dictionaries we chose, approach the newly arrived technical terminology. The task was also to find out, whether the printed dictionaries are still appropriate aids for translators and interpreters, or whether the quick-witted and unlimited electronic dictionaries have already surpassed them.

Key words

Electronic dictionary

Printed dictionary

Headword

Technical terminology

Lexeme

Corpus

Obsah

ÚVOD	8
1. TEORETICKÁ ČÁST	9
1.1 Lexikografie.....	9
1.1.1 Počátky a vývoj lexikografie	10
1.2 Lexikologie	11
1.3 Slovník.....	11
1.3.1 Slovníkové heslo	13
1.3.2 Makrostruktura	14
1.3.2.1 Typy makrostruktur	15
1.3.3 Mikrostruktura	17
1.4 Dělení slovníků.....	18
1.4.1. Dělení z hlediska obecného.....	19
1.4.2 Dělení z hlediska časového.....	20
1.4.3 Dělení z hlediska jazykového.....	21
1.4.4 Dělení z hlediska uložení.....	23
1.5 Elektronické slovníky.....	23
1.5.1 Elektronické slovníky českého jazyka	24
1.5.2 Elektronické vícejazyčné slovníky	25
1.6 Korpus.....	25
2. PRAKTICKÁ ČÁST	27
2.1 Užívané slovníky	27
2.2 Korpus hesel	30
2.3 Metodologie.....	30
2.4 Vyhledávání a zaznamenávání	32
2.5 Analýza.....	33
ZÁVĚR	46
RESÚMEN	49
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	51

SEZNAM OBRÁZKŮ.....	52
SEZNAM TABULEK.....	53

Úvod

Slovníky, díla fascinující svým obsahem i rozsahem, mají své využití již několik staletí. Jejich původní záměr bylo porozumět jazyku a především uchovat lexikální bohatství určité jazykové komunity. Funkce slovníků se spolu s časem výrazně rozšiřují. Jejich uživatelům nyní slouží jako nástroj k ověření formy či adekvátního použití lexika. Soudobá produkce nabízí veřejnosti širokou škálu slovníků různých typů a zaměření. Díky rychlému vstupu zahraničního světa na domácí půdu přicházíme do kontaktu s cizími jazyky prakticky neustále. Tento fakt udává impuls k jejich studiu, a jak už ze situace vyplývá, k užívání cizojazyčných slovníků. Moderní doba s sebou ale nepřináší pouze cizí jazyky, nýbrž i novou terminologii, která je nezbytnou součástí všudypřítomné moderní technologie. Nesnadný úkol mají autoři slovníků, kteří jsou nuceni k neustálé aktualizaci hesel. S tím souvisí i záměr této bakalářské práce. Cílem je zjistit, zda se slovníky dokáží vypořádat s nepřetržitým vstupem hesel do moderního jazyka.

V teoretické části se budeme věnovat tématu lexikografie. Na tento pojem nahlédneme z pohledu několika autorů. Zabývat se budeme i samotným slovníkem a jeho dělením. Dále si charakterizujeme makrostrukturu a mikrostrukturu slovníku a představíme jejich typy. Jak už vyplývá z tématu bakalářské práce, zabývat se budeme i tématem elektronických slovníků.

Úkolem praktické části je provést lexikografickou analýzu vybraných hesel z dané tematické oblasti. K tomuto výzkumu jsme si zvolili 2 tištěné slovníky a 1 elektronický. V našem případě se jedná o Česko – španělský slovník od Josefa Dubského a Česko – španělský odborný slovník od Zuzany Holé, jako zástupce internetového slovníku jsme si vybrali Lexion 5 od Lingea. Hesla budeme postupně vyhledávat a vyhodnocovat jejich nalezené ekvivalenty. Slovníky jsou záměrně voleny rozdílných povah. Tato strategie by měla zajistit výsledky, které prokazatelně určí, do jaké míry jsou vhodnými pomůckami pro překladatele a tlumočníky v automobilovém průmyslu.

1. Teoretická část

1.1 Lexikografie

Tato práce bude převážně pojednávat o typech slovníků, slovníkových heslech a jejich analýze v konkrétních slovnících. Je proto nezbytné seznámit se se základními pojmy, které nás s touto problematikou pojí.

Lexikografie neboli slovníkářství, je věda, která se, jak už její název napovídá, zabývá teorií a praxí vytváření slovníků. Tuto disciplínu lze rozdělit na teoretickou, neboli metalexikografii, která zkoumá historii, strukturu, či metodologii slovníků a odlišnosti jejich použití, popř. i typologii slovníků, a na praktickou lexikografii, která se zabývá vytvářením slovníků.

„Lexikografie jako úsek nauky o lexikální zásobě má svou teorii a praxi: tvorbu textu slovníků různých typů. Každý typ slovníku má specifické nároky teoretické, poznávací, lingvistické i mimo lingvistické, vyžaduje jistou metodu a metodiku, realizaci pracovních etap statisíci mentálních a technických zásahů.“ Takto definuje lexikografii **František Čermák** ve svém díle *Manuál lexikografie*.¹

Uvedeme i další možné definice lexikografie.

Například **Mirek Čejka** uvádí, že lexikografie je disciplína aplikované jazykovědy, která se zabývá teorií, metodami i praktickou stránkou sestavování slovníků. Využívá přitom poznatků teoretických lingvistických disciplín hlavně lexikální sémantiky a gramatiky.²

Jako příklad definice ze španělského zdroje můžeme uvést definici od **Félixe Cordóby Rodrígueze**.³ Podle tohoto autora chápeme lexikografii jako techniku vytváření slovníků. Dále upřesňuje, že se jedná o disciplínu aplikované lingvistiky, která se zabývá výběrem a popisem slov a kombinací slov.

¹ ČERMÁK, František a BLATNÁ Renata; *Manuál lexikografie*. Jinočany, H a H, 1995.

² ČEJKA, Mirek; *Česká lexikologie a lexikografie*. 1.vyd, Brno 1992. 53 s.

³ RODRÍGUEZ, Félix Córdoba; *Introducción a la lexicografía española*. Univerzita Palackého. Olomouc. 2001. 131 s

1.1.1 Počátky a vývoj lexikografie

Lexikografie má u nás dlouhou a bohatou tradici. Zcela původní záměr slovníkářství bylo porozumět cizojazyčnému psanému textu. Počátky českého slovníkářství sahají až do 13. století, kdy se převážně z latinského jazyka překládaly a interpretovaly glosy do cizího jazyka. Takových raných rukopisů se dle **Zdeňky Hladké a Olgy Martinové** dochovaly stovky.⁴ Dalším významným mezníkem ve vývoji českého slovníkářství je tvorba Bartoloměje z Chlumce zvaného Klaret. Jeho slovníky vznikly primárně za účelem pomoci při studiu studentům, kteří studovali na právě založené Karlově univerzitě. Typickým znakem Klaretových slovníků je veršovanost, ta totiž měla pomoci studentům se zapamatováním hesel. Jeho díla řadíme do 60. let 14 století. Klaretův slovník se stal nadlouho vzorem téměř všech dalších vznikajících slovníků. **Zdeňka Hladká** také uvádí, že ke konci 15. století pronikají do lexikografie nové styly řazení a uspořádání slovníků. Vydané slovníky už nezachycovaly jen jména ale i abecedně řazené slovníky se slovesy a adverbii. K největším alfabetařům patří například abecední slovník Velešínův z roku 1458.

Období humanismu s sebou přináší větší zájem o studium jazyků. Mimo latinu byly snahy o poznání a rozšíření i jazyka českého. Zájem vydávat větší počet slovníků také podporuje vynález knihtisku. První ze škály tištěných humanistických slovníků načil Jan Vodňanský se svým latinsko-českým *Lactiferem* z roku 1511 vydaným v Plzni. Tento slovník byl řazen abecedně ale i do oddílů podle věcných oborů. Slovník měl funkci překladovou, zčásti etymologickou ale také encyklopedickou.

Za skutečný počátek ryze české lexikografie lze však pokládat až díla Daniela Adama z Veleslavína, která vydal v letech 1546 – 1599. Tento knihtiskař ve svých slovnících klade češtinu jako výchozí jazyk. Při tvorbě svých slovníků se inspiroval u zahraničních autorů a postup aplikoval i na češtinu.

K největšímu rozvoji slovníkářství došlo v obrozeneckém období. V první generaci národního obrození se objevovalo několik děl, jejichž autoři se snažili o obnovu lexikálního bohatství češtiny. Většina z nich ale byla ostře kritizována pro vysokou míru obsažených neologizmů. Mezi několik vydařenějších slovníků můžeme zařadit například *Vollständiges Wörterbuch der böhmischen deutschen und lateinische*

⁴ HLADKÁ, Zdeňka a MARTINCOVÁ, Olga; *Tradice a současnost české lexikografie*. Moskva 2008

Sprache z roku 1791 od jazykovědce Františka Jana Tomsy, který díky svému turnovskému původu mohl využít dokonalou znalost německého jazyka.

20. století se vyjímá pestrostí vydávaných slovníků. Své místo nachází mimo jednojazyčných výkladových slovníků i specializovaná lexikografická odvětví. Využití nachází i slovníky nářeční, slangové nebo například terminologické, frazeologické a onomastické slovníky.

1.2 Lexikologie

Mirek Čejka ve své publikaci *Česká lexikologie a lexikografie* definuje lexikologii jako lingvistickou disciplínu, která zkoumá lexikální jednotky jazyka jednak z hlediska jejich významů a významových vztahů k jiným lexikálním jednotkám v jazyce, jednak z hlediska jejich pragmatických vlastností vyplývajících z toho, jak se lexikálních jednotek užívá v různých typech situací a textů.⁵

Z definicí vyplývá, že lexikologie se zabývá lexikálními jednotkami určitého jazyka a jejich užíváním, lexikografie teorií a praxí vytváření slovníků. Lexikografie tedy v praxi aplikuje lexikologii.

1.3 Slovník

Tato podkapitola bude věnována slovníkům. Na úvod srovnáme několik teorií slovníku od známých autorů. V dalším kroku si vysvětlíme pojem „slovníkové heslo“ a ujasníme si rozdíl mezi makrostrukturou a mikrostrukturou. Za pomoci schématu z *Manuálu lexikografie* si poté popíšeme rozdělení slovníků a podrobně si rozebereme každou kategorii. Závěrem se pokusíme i vyhodnotit, za jakých podmínek vznikaly slovníky tištěné a elektronické a jaké dopady mohou mít tyto odlišnosti na výsledných slovnících.

Moderní doba nabízí kontakt s cizojazyčným prostředím více než kdykoli dříve. Cizojazyčná interakce se stala nedílnou součástí našich životů. Prostupuje k nám skrze zahraniční trh či rozšiřujícím se trendem cestování. Hlavním zdrojem jsou však internetové sítě. Zvyšuje se tak nátlak na soudobou společnost ke studiu cizích jazyků. Poptávka po kvalitních slovnících stoupá a tím podporuje rozkvět slovníků

⁵ ČEJKA, Mirek; *Česká lexikologie a lexikografie*. 1.vyd, Brno 1992.

v nejrůznějších podobách. Nejedná se však pouze o cizojazyčné slovníky. Široká veřejnost je obeznána se základním využitím překladových slovníků. V odborných sférách pak uživatelé sahají po specializovaných slovnících.

V následujících odstavcích představím několik definic slovníku od známých autorů. Cílem teoretické části bylo především seznámit čtenáře s problematikou slovníků. Pokusím se je tedy co nejsrozumitelněji popsat a prohloubit tak tuto základní znalost.

„Soubor slov, slovní obraty, rčení, sousloví jednoho jazyka, soubor termínů z vědy, techniky, umění, různých oborů apod., obvykle řazených podle abecedy“. Takto zní jedna z definic slovníku od **J. Martíneze de Sousa**. Slovník ale také označuje za knihu, kde se vedle slov v jednom jazyce, obvykle v abecedním pořadí, vyskytují jejich ekvivalenty v dalším či dalších jazycích.⁶ Takováto definice podle mého názoru neprokazuje dostatečné informace na definici slovníku. Lépe se mé představy o komplexnosti definice shodují s americkým lexikografem **Sidney I. Landau**, který slovník považuje za knihu, která řadí slova v abecedním pořadí a popisuje jejich význam. Moderní slovníky také často zahrnují informace o pravopisu, výslovnosti, etymologii, použití, synonymech, gramatice a někdy jsou také pro názornost doplněny o ilustrace.⁷

Za vyhovující považuji i definici od **Františka Čermáka**, který slovník nazývá základem jazykového systému, mentálním depozitářem všech diskrétních jazykových jednotek, tedy nominací, depozitářem velmi složitě, a přitom funkčně organizovaným⁸.

Zajímavý pohled na problematiku definic nám nabízí **Félix Córdoba Rodríguez** ve svém díle *Introducción a la lexicografía española*.⁹ Sám odkazuje na podání slovníku od **Real Academia Española**, kde se nabízí jednoduché vysvětlení v podobě této doslovné citace „*Libro en el que se recogen y explican de forma ordenada voces de una o más lenguas, de una ciencia o materia determinada.*“¹⁰ Córdoba Rodríguez tuto definici neodsuzuje, avšak nepovažuje ji za zcela kompletní. Upřesňuje, že takovouto charakteristikou rozumí slovníku běžná španělsky mluvící osoba. Dále uvádí, že tato

⁶ MARTÍNEZ DE SOUSA J; *Diccionario de lexicografía práctica*, BIBLIOGRAF, S.A. Barcelona 1995

⁷ LANDAU Sidney I.; *Dictionaries: the Art and Craft of Dictionary-Making*. New York: Cambridge University Press. 2001

⁸ ČERMÁK, František a BLATNÁ Renata; *Manuál lexicografie*. Jinočany, H a H, 1995.

⁹ RODRÍGUEZ, Félix Córdoba; *Introducción a la lexicografía española*. Univerzita Palackého. Olomouc. 2001

¹⁰ Real Academia Española, *Diccionario de la lengua española*. Madrid, Espasa Calpe, 1992.

definice neobsahuje podstatné rysy slovníku a tudíž nemůže sloužit akademickým účelům. Cordóbu Rodrígueze ale neznepokojuje pouze nekomplexnost, nýbrž i nepřesnost použitých termínů. Naráží například na výraz *explican*, který činí charakteristiku slovníku zavádějící, jelikož mimo výkladových a překladových slovníků je na scéně široká škála slovníků synonym a antonym, které se omezují pouze na výčet hesel, nikoli jejich vysvětlování.

1.3.1 Slovníkové heslo

Slovníkové heslo, nebo také heslové slovo či lemma, je základní informační jednotkou slovníku. Je to lexém charakterizovaný jistým pravopisem a jistou výslovností.¹¹

Hesla, podle **Félice Cordóby Rodrígueze**, jsou mikrotexy nebo vzájemně nezávislé výpovědi, které samy o sobě rozvíjí svůj význam.¹²

Edvard Lotko říká, že lemma označuje základní formu lexému, která se uvádí jako reprezentativní ve slovnících. V češtině se za reprezentativní tvar zahrnující všechny existující varianty používá: u podstatných jmen 1. pád jednotného čísla, u sloves infinitiv, u adjektiv nominativ singuláru mužského rodu. Ve španělštině se podstatné jméno i sloveso uvádí stejně jako v češtině, s výjimkou upřesnění rodu u podstatného jména, stejně tak adjektiva nesou tvar singuláru mužského rodu.¹³

S formou udávání slovních druhů souhlasí i **Félix Córdoba Rodríguez**, který tvrzení doplňuje o informaci, že *lema*, *entrada* nebo *encabezamiento* je lexikální jednotka, která je většinou jednoslovná ale mohou se objevit i slovní spojení či zkratky.¹⁴

¹¹ ČERMÁK, František a BLATNÁ Renata. *Manuál lexikografie*. Jinočany, H a H, 1995 str. 283

¹² RODRÍGUEZ, Félix Córdoba. *Introducción a la lexicografía española*. Univerzita Palackého. Olomouc. 2001

„Los artículos lexicográficos son microtextos, es decir, enunciados independientes entre sí y que desarrollan todo su sentido por sí mismos“.

¹³ LOTKO, Edvard. *Slovník lingvistických termínů pro filology*, 3. nezměněné vydání. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 978-80-7422-020-3

¹⁴ RODRÍGUEZ, Félix Córdoba. *Introducción a la lexicografía española*. Univerzita Palackého. Olomouc. 2001. „Entrada, lema o encabezamiento, que es la unidad léxica sobre la que versa el artículo y que normalmente es una palabra, aunque también puede figurar una locución, una sigla, etc“.

1.3.2 Makrostruktura

Základními terminologickými východisky, mluvíme-li o stavbě a struktuře slovníku, jsou pojmy makrostruktura a mikrostruktura. Zcela jednoduše, makrostrukturu slovníku tvoří jeho heslář, tedy způsob uspořádání jednotlivých hesel, popřípadě částí slov a slovních spojení. K makrostruktuře se v širším pojetí přiřazuje i předmluva slovníku, tabulky a přílohy.¹⁵

Text slovníku není určen k souvislé četbě, připomíná spíš výčet dat. **František Čermák** slovník popisuje jako soubor abecedně uspořádaných heslových statí, v nichž rozlišujeme část levou – makrostrukturu a část pravou – mikrostrukturu, podávající konkrétní informaci o heslovém slově v heslové stati.

Félix Cordóba Rodríguez makrostrukturu popisuje jako soubor lemmat jednoho slovníku, kterému se také říká nomenklatura. Autor také přichází s rozdělením na strukturu vertikální a horizontální, přičemž vertikální struktura slovníku je ta, která se při zběžném prohlížení slovníku a hledání potřebných informací nabízí jako první, čili makrostruktura. Horizontální strukturou je pak mikrostruktura, která přichází na řasu až po makrostruktuře.¹⁶ Tuto teorii **Félix Cordóba Rodríguez** převzal od francouzského lingvisty **Josette Rey-Debove**

Makrostruktura je, jak říká **František Čermák**, velice důležitá pro uživatele během užívání slovníku. Způsob uspořádání hesel udává, jak rychle se ve slovníku uživatel zorientuje a celkově udává úroveň a přehlednost slovníku.

Makrostruktura neboli organizace slovníku je smysluplné a jednoznačné uspořádání a provázání hesel do celku. Toto uspořádání hesel tvoří stat' slovníku.

Josefa Filipce uvádí, že „*makrostrukturu slovníku tvoří celkové uspořádání heslových slov (popř. části slov a spojení slov), buď abecední, nebo pojmové (věcné), nebo*

¹⁵ ČERMÁK, František a BLATNÁ Renata; *Manuál lexikografie*. Jinočany, H a H, 1995 str.283

¹⁶ JOSETTE REY-DEBOVE; *Étude linguistique et sémiotique des dictionnaires français contemporaines*. Mouton, The Hague-Paris, 1971 v RODRÍGUEZ, Félix Córdoba. *Introducción a la lexicografía española*. Univerzita Palackého. Olomouc. 2001

kombinované, jde-li o tzv. hnízda, slovotvorná, někdy i mechanická, nepřihlížející k tvoření slov“.¹⁷

Filipcem zmíněná *hnízda* neboli *hnízdování*, je schopnost hesla sdružovat také slova odvozená či složená. U těchto slovotvorně složených skupin lexémů uvádí heslo další podhesla, či sublemmata, někdy nazývané také podvstupy. Hnízdování se často užívá z úsporných důvodů.

1.3.2.1 Typy makrostruktur

V zásadě existují dva typy makrostruktur, a to abecední a systematická (též pojmová či věcná). Není ale pravidlem, že by slovník nemohl obsahovat obě varianty.¹⁸

Abecední makrostruktura

Abecední nebo také alfabetský typ makrostruktury znamená, že lemmata ve slovníku jsou řazena na základě abecedního pořadí. Alfabetský systém uživateli poskytuje bezesporu nejrychlejší a nejpohodlnější vyhledání požadovaného hesla. Fixní pozice hesel zaručuje rychlou a snadnou orientaci ve slovníku.¹⁹

Henning Berenholtz a **Sven Tarp** tento typ makrostruktury dále dělí na abecední řazení písmeno po písmeni a abecední řazení slovo po slovu.

Abecední řazení písmeno po písmeni se ohlíží čistě na písmena nebo grafemické²⁰ složení lemmat a naprosto ignoruje mezery mezi slovy. Oproti tomu řazení slovo po slovu bere v potaz mezery mezi slovy. Ty jsou tady totiž považovány za typografické symboly. Mezera je navíc považována za symbol, který předchází prvnímu písmenu abecedy. Až poté jsou řazeny heslové vstupy a to podle grafematického složení prvního slova, poté druhého, třetího a dalšího.

František Čermák ale tento způsob řazení nepovažuje za zcela bezchybný. V Manuálu lexikografie namítá, že abecední řazení lemmat je vhodným řešením pro jednoslovné lexémy, avšak frazémy není jednoduché do systému jednoznačně zařadit. Princip řazení

¹⁷ FILIPEC, Josef. *Teorie a praxe jednojazyčného slovníku výkladového*, In: ČERMÁK, František a BLATNÁ Renata. *Manuál lexikografie*. Jinočany, H a H, 1995

¹⁸ BERGENHOLTZ, Henning a TARP, Sven. *Manual of Specialised lexicography. The Preparation of specialised Dictionaries*. Philadelphia: J. Benjamins. 1995. 254 s.

¹⁹ BERGENHOLTZ, Henning a TARP, Sven. *Manual of Specialised lexicography. The Preparation of specialised Dictionaries*. Philadelphia: J. Benjamins. 1995. 254 s.

²⁰ Znak, soubory znaků, utvářející abecedu výchozího jazyka slovníku jsou označovány jako grafémy. Svendsén, Bo. *A handbook of lexicography: The theory and practice of dictionary-making*. New York: Cambridge University Press, 2009. 534 s. ISBN 978-052-1881-807

písmene po písmeni využívá způsobu vytyčení takzvaného klíčového komponentu, podle kterého je frazém do systému zařazen. **František Čermák** ale zpochybňuje jednoznačnost určení tohoto komponentu. Princip řazení slova po slovu zase nese břemeno začlenění všech komponentů frazému do systému. Tento způsob pak vede ke zvětšení objemu databáze a zbytečnému opakování frazému ve slovníku.

Systematická makrostruktura

Lemmata jsou v systematické struktuře řazena na základě významu. **Henning Bergenholtz** a **Sven Tarp** uvádí, že důraz je kladen na obsahovou stránku jednotlivých hesel. Definování jednotlivých lemmat tak, mimo jiné, slouží také k určení vzájemných vztahů mezi slovníkovými vstupy. Může tedy sloužit k určování hierarchie. Struktura lemmat ve slovníku se tak bude odvíjet od toho, zda jsou vztahy mezi hesly rovnocenné, nadřazené nebo podřazené.²¹

Jak jsem již zmiňovala, neobvyklé nejsou ani kombinace obou typů makrostruktur. Tento způsob je dle **Bó Svenséna** dokonce často doporučován. Chystaný heslář je třeba si nejprve rozdělit do několika tematických skupin. Jednotlivá hesla pak hierarchicky seřadíme, to ale není vždy možné, jelikož se v rámci podskupin často preferuje právě řazení abecední.²²

²¹ BERGENHOLTZ, Henning a TARP, Sven.; *Manual of Specialised lexicography. The Preparation of specialised Dictionaries*. Philadelphia: J. Benjamins. 1995. 254 s.

²²SVENSÉN, Bo. *A handbook of lexicography: The theory and practice of dictionary-making*. New York: Cambridge University Press, 2009. 534 s. ISBN 978-052-1881-807

1.3.3 Mikrostruktura

František Čermák v *Manuálu lexikografie* uvádí, že mikrostruktura je lingvisticky relevantní soubor informací o heslovém slově a jeho manifestacích. Mikrostruktura je tedy jednotou langue a parole, jednotou paradigmaticko-syntagmatickou. Tato jednota je dynamická a spojitá, ovšem její zobrazení musí být diskrétní. V mikrostruktuře se sdružují a prostupují roviny fonologické, grafické, gramatické (morfologická a syntaktická), sémantické, pragmatické, stylistické a textové, případně i kvantitativní (statistické a frekvenční), historické (etymologický údaj) a rovina mezilexémových vztahů. Údaje o heslech jsou řazeny v ustáleném pořadí a ekonomicky s využitím zkratk a zvýrazňujících typografických znaků, jako jsou závorky, interpunkce, značky, odlišující číslice a písmena apod. Na údaje o heslech navazují pravopisné údaje, údaje o výslovnosti (běžně v hranatých závorkách), formálně morfologické údaje a případně i údaje o původu hesla.²³

Félix Córdoba Rodríguez nám zase podává vysvětlení mikrostruktury v podobě vnitřního uspořádání hesel. Celé lexikografické dílo je dle autora uspořádáno v heslech, jejichž forma se bude výrazně měnit v závislosti na typu slovníku.²⁴

Dva rozdílné pohledy na mikrostrukturu si představíme také od lexikografa **Bó Svenséna**. První z těchto teorií je uznávána menším počtem odborníků. Autor totiž tvrdí, že mikrostruktura označuje pořadí lemmat, jejich vzájemné vztahy a údaje přímo nebo nepřímě odkazující k lemmatům. Lemma však tady není považováno za součást mikrostruktury. **Bó Svensén** proto nabízí i další vysvětlení, ke kterému se již přiklání více znalců. V jeho druhém podání mikrostruktury je v ní tentokrát zahrnuto i lemma. Ve své nejjednodušší podstatě můžeme brát mikrostrukturu jako synonymum ke struktuře slovníkového hesla.²⁵

²³ ČERMÁK, František a BLATNÁ Renata. *Manuál lexikografie*. Jinočany, H a H, 1995 str.23

²⁴ RODRÍGUEZ, Félix Córdoba. *Introducción a la lexicografía española*. Univerzita Palackého. Olomouc. 2001

²⁵ SVENSÉN, Bo. *A handbook of lexicography: The theory and practice of dictionary-making*. New York: Cambridge University Press, 2009. 534 s. ISBN 978-052-1881-807

1.4 Dělení slovníků

Tato podkapitola bude věnována základnímu rozdělení slovníků. Nejprve si představíme kategorizaci slovníků od vybraného autora z obecného hlediska. Dále se pokusím základní kategorie definovat a přiřadit k nim významné zástupce s jejich autory. Zmapuji tak současnou produkci španělsko-českých a česko-španělských slovníků. Úkolem této bakalářské práce je také porovnat tištěné a elektronické slovníky. Na závěr budeme proto slovníky srovnávat z hlediska obecných parametrů, rozsahu, zdroje termínů, skladby hesel a také z hlediska aktuálnosti uváděné terminologie, uvedeme si i jejich výhody a nevýhody. Zmíním a charakterizuji i některé elektronické slovníky, které považuji pro účely našeho výzkumu za vhodné. Na závěr uvedu i některé učební pomůcky, které moderní technologie v této době nabízí.

Stanovení správné typologie slovníků je mezi lexikografy velmi diskutované téma. Stejně jako určování jedné správné definice v jakémkoli oboru, i v tomto případě se jedná o různé názory na problematiku.

Typologie slovníků

Pro naše účely použijeme schéma nastiňující typologii slovníků od Františka Čermáka, který podává přehledné dělení. (1995:12)

Rys	Typ slovníku
1) (obsah) obecně	a) encyklopedické b) jazykové
2) (Čas) jazykové	a) diachronní: historické etymologické b) synchronní
3) (Jazyky) synchronní	a) vícejazyčné/překládové: dvojjazyčné vícejazyčné b) jednojazyčné
4) (cíl) jednojazyčné	a) normativní (obv. školní) b) deskriptivní/vědecké
5) (Uspořádání) deskriptivní	a) jiné: retrogradní frekvenční věcné/tezaurové b) alfabetské
6) (Oblast) alfabetské	a) dílčí aa) individuální: autor/díla ab) geograficky stratifikované: dialektické ac) sociálně stratifikované: argotické aj. ad) oborově věcné: terminologické slangové

	ae) oborové jazykové: onomaziologické frazeologické onomastické b) celonárodní
7) (Východisko)	a) onomaziologické aa) tezaurus/věcný ab) synonymické ac) hyponymické aj b) sémaziologické ba) obecné – dílčí (ne/normativní) bb) ortografické – ortoepické (ne/normativní)
8) (Médium uložení)	a) knižní b) elektronické

Tabulka č. 1 – Typologie slovníků/Manuál lexikografie

Za pomoci několika autorů si zmíněné dělení blíže rozebereme.

1.4.1 Rozdělení z hlediska obecného - slovníky encyklopedické a jazykové

Slovníky jazykové slouží více účelům. Jsou to například slovníky překladové či výkladové; ověřujeme si v nich význam slov a jejich cizojazyčné paralely, dále například pravopis, výslovnost, původ, morfologické charakteristiky a často i stylové zařazení.

Česká lexikologie a lexikografie popisuje zásadní rozdíl mezi slovníky encyklopedickými a jazykovými. **Mirek Čejka** uvádí, že pro oba druhy platí, že jsou to knižní souhrnná zpracování slovní zásoby jazyka nebo její určité složky v jednotlivých heslech. Hlavní rozdíl ale podle autora tkví v cíli jazykových slovníků, kterým je jazyková analýza slov patřící do jednoho přirozeného jazyka nebo do více jazyků, a to z hlediska různých lingvistických disciplín. Encyklopedické slovníky oproti tomu kromě pojmové analýzy slov obsahují také poznatky o předmětech (denotátech), které patří do oboru daných pojmů. Vysvětlují pojmy jazykem té disciplíny, do níž pojmy patří. Slova ve slovnících přirozených jazyků se oproti tomu vysvětlují, a to v případě slovníků jednojazyčných slovy téhož jazyka, a nebo v případě slovníků dvoujazyčných a vícejazyčných pomocí jiného přirozeného jazyka.²⁶

²⁶ ČEJKA, Mirek. *Česká lexikologie a lexikografie*. 1.vyd, Brno 1992 str.42

1.4.2 Rozdělení jazykových slovníků z hlediska časového

a) diachronní

Sledují vývojové tendence a proměny v čase, historii jazyka. Řadíme sem slovníky:

I. Etymologické

Etymologické slovníky obsahují informaci o původu slov jednoho jazyka nebo jazykové větve, případně rodiny, rekonstrukci jejich původní formy a významu jejich morfémů, srovnání s formou a významem slov v příbuzných jazycích, případně také i informaci o přejetí slova a způsobu tohoto přejetí z jiného jazyka. **Mirek Čejka** dále upřesňuje, že větší etymologické slovníky obsahují za jednotlivými hesly i odkazy na odbornou etymologickou literaturu.

Jako příklad nám dostupného díla uvádí *Etymologický slovník jazyka českého* od J. Holuba a F. Kopečného, *Stručný etymologický slovník jazyka českého* od J. Holuba a S. Lyera a dvě vydání slovníku V. Machka a to *Etymologický slovník jazyka českého a slovenského* a *Etymologický slovník jazyka českého*.

Ze španělské produkce můžeme uvést dílo španělského filologa **Joana Coromina**; *Breve diccionario etimológico de la lengua castellana* vydané v roce 1990 v Madridu.

II. Historické

Historické slovníky jsou takové, které podle Mirka Čejky zachycují slovní zásobu jazyka v určitých intervalech jeho historického vývoje. Správný historický slovník by měl vysvětlovat historii slova, uvést dobu jeho vzniku, změny a vývoj jeho významů, modifikace jeho slovtvorné struktury, změny v jeho zvukové a grafické podobě. Příkladem takového slovníku pro český jazyk může být akademický *Staročeský slovník*, který je pokračováním nedokončeného *Slovníku staročeského* od **Jana Gebauera**. Tento slovník shromažďuje slovní zásobu češtiny až do konce 15. století. Španělský jazyk může zastoupit *Diccionario histórico de la lengua española* od španělského lexikografa, filologa, lingvisty a člena Španělské královské akademie **Manuela Seco Reyumunda**.

b) Synchronní

Synchronní slovník je takový, který usiluje o záznam živého jazyka skutečně užívaného současníky. Současný jazyk je ale vázaný vždy na své uživatele, žádný slovník nemůže být svou povahou synchronní navždy, ale mění se v čase souběžně se změnou užívaného jazyka. S trochou nadsázky můžeme tvrdit, že životnost synchronního slovníku se rovná několika generacím mluvčích, které mají společnou aktivní slovní zásobu. Časem proto každý slovník pozvolna přejde ve slovník diachronní.²⁷

Příkladem pro tuto kategorii je *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*, který je průběžně aktualizován Ústavem pro jazyk český Akademie věd České republiky, hlavním autorem jeho první verze byl **Josef Fílipec**. Španělský slovník bude reprezentovat slovník španělského jazyka *Diccionario del uso del español* od **Maríi Moliner**.

1.4.3 Dělení synchronních slovníků z hlediska jazykového

a) Slovníky vícejazyčné/překladové

Slovníky překladové zahrnují jak slovníky dvojjazyčné, tak vícejazyčné. Obě kategorie pracují na základě konfrontování lexikálních jednotek dvou nebo více jazyků zpravidla tak, že k souboru lexikálních jednotek jazyka výchozího přiřazují překladové ekvivalenty jazyka cílového, přičemž systematicky upozorňují na rozdíly ve smyslu lexikálních jednotek uváděných do ekvivalence i na rozdíly ve smyslu lexikálních přiřazovaných lexikálních jednotek.

Jestliže nastane situace, kdy ekvivalentní jednotka cílového jazyka neexistuje nebo není autorům známá, nahrazuje se ekvivalent popisem.

Úskalí vícejazyčných překladových slovníků tkví v nepřesnosti a neúplnosti požadovaných termínů, proto se také od sestavování mnohojazyčných slovníků v posledním století značně upouští. Současná produkce nám proto, kromě některých slovníků terminologických, nenabízí rozsáhlý výběr mnohojazyčných slovníků.

²⁷ Nový encyklopedický slovník češtiny, dostupný z :
<https://www.czechency.org/slovník/SYNCHRONN%C3%8D%20KORPUS> citováno 15.3.2018

Jmenovat ale můžeme *Slovník česko – německý* od **J. Jungmanna**, který je sice založen na principu slovníku překladového (často i s ekvivalenty latinskými, řeckými a jinými), ale po jistou dobu plnil funkci deskriptivního slovníku jazyka českého. Zároveň obsahuje i rozsáhlou informaci slovníku historického.

Výjimkami nejsou ani kombinace slovníku vícejazyčného s terminologickým, jeho zástupcem by mohl být dvousvazkový akademický *Slovník slovanské lingvistické terminologie*. Ten totiž obsahuje kromě ekvivalentů v 11 slovanských jazycích i ekvivalenty anglické, francouzské a německé.²⁸

Hojně užívaným česko – španělským a španělsko - českým slovníkem je *Španělsko-český a česko- španělský slovník* od českých hispanistů **Josefa Dubského** ve spolupráci s **Vladimírem Rejzkem**.

b) Slovníky jednojazyčné

Jednojazyčné slovníky **Mirek Čejka** dělí na všeobecné, jejichž cílem je podat popis pokud možno celé množiny lexikálních jednotek daného spisovného jazyka, dále je pak, stejně jako zaznamenal **František Čermák** ve svém schématu, dělí na slovníky deskriptivní, které se snaží zachytit slovní zásobu všech útvarů jistého jazyka v její úplnosti, a na slovníky normativní, které striktně vymezují lexikální normu daného jazyka v jistém časovém úseku.

Za nejvhodnější příklad takového deskriptivního typu slovníku považuje **Mirek Čejka** devítisvazkový *Příruční slovník jazyka českého*. Jako zástupce slovníku normativního zvolil čtyřsvazkový *Slovník spisovného jazyka českého. Diccionario del español actual* od **Manuela Seco Reymunda** zde zastupuje španělskou produkci.

Vedle všeobecných slovníků produkce nabízí i širokou škálu slovníků speciálních. Jejich cílem je podat popis pouze jisté podmnožiny lexikálních jednotek daného jazyka vymezené předmětem zájmu jedné speciální lingvistické nebo jiné odborné disciplíny. Do takových slovníků **Mirek Čejka** zahrnuje slovníky terminologické, nářeční, slovníky vlastních jmen, slovníky ortografické, ortoepické a ortofonické, frekvenční,

²⁸ ČEJKA, Mirek; *Česká lexikologie a lexikografie*. 1.vyd, Brno 1992

slovníky valenčních sloves, retrográdní, historické, etymologické, slovníky cizích slov, věcné, synonymické a slovníky frazeologické a idiomatické.

1.4.4 Dělení slovníků z hlediska uložení

a) Knižní

Jedná se o slovníky vydané v tištěné podobě

b) Elektronické

Moderní doba nabízí editorům další možnost ukládání svého lexikografického díla. Jak už je z názvu patrné, jedná se o slovníky či glosáře elektronické. Takový způsob uložení přináší jak autorům, tak uživatelům slovníku mnohé výhody a usnadnění.

1.5 Elektronické slovníky

Jednou z největších předností elektronického slovníku je možná stálá aktualizace uložených dat, jejich rozšíření či upřesnění. Můžeme tedy tvrdit, že pokud bude mít tento slovník aktivní správu, nemůže nikdy přejít ve slovník diachronní. Dalším přínosem elektronické verze je jeho neomezená kapacita. V neposlední řadě elektronický slovník umožňuje uživateli rychlejší a snadnější vyhledání hledaného pojmu. Informační technologie také nabízí pestrou škálu vyhledávacích, filtrovacích a štitkovacích funkcí, které jsou uživateli vítaným pomocníkem. Každý, kdo se se studiem cizího jazyka setkal, jistě potvrdí, že správná výslovnost je neodmyslitelnou součástí ovládnutí řeči. Součástí většiny internetových slovníků proto bývají i audionahrávky správné výslovnosti hesel. Další výhodou většiny elektronických slovníků je jejich bezplatné užívání, na rozdíl od tištěných slovníků, jejichž pořízení je často nákladnou záležitostí. Je nutno zdůraznit, že volně dostupné k užívání bývají pouze neprofesionální elektronické slovníky.

Ze své podstaty tištěný slovník není vhodným pomocníkem pro pohotové využití. Manipulace s tištěným slovníkem je podstatně náročnější než s jeho elektronickou verzí. S tím souvisí i jeho další nedostatek. V případě jakéhokoli poškození je nutné tištěný slovník znovu opatřit. Elektronický slovník nemůžeme ani poškodit, ani ztratit.

Elektronické slovníky ale mají i svá úskalí. Tištěné slovníky bývají právem považovány za jedny z nejlepších zdrojů informací. Obsah těchto slovníků totiž pochází od odborníků z praxe (Winkler, 2009), (Nádběla, 2006), což zaručuje výkladům pojmů důvěryhodnost, na rozdíl od zdrojů elektronických, které jsou často spravovány neznámým autorem. Tištěné slovníky navíc musí před vydáním projít pečlivou korekturou, proto jsou také považovány za vhodný zdroj informací a následné citace.

Dostupné elektronické slovníky

Internet v současné době oplývá velkým množstvím elektronických slovníků. Na výběr je mezi slovníky volně dostupnými k užívání a slovníky k zakoupení. Mezi elektronické slovníky bychom měli zařadit i kapesní slovníky v podobě aplikace, která je určená ke stažení do mobilního telefonu. Ty jsou však pro svou omezenost určeny pouze pro laické překlady.

1.5.1 Elektronické slovníky českého jazyka

Elektronický slovník pro potřeby českého jazyka nám spolehlivě zajišťuje **Ústav pro jazyk český; Akademie věd České republiky**. Jeho posláním je zvyšovat úroveň vzdělanosti v oboru jazykovědné bohemistiky a lingvistiky. Jejich veřejnosti dostupné databáze pokrývají několik oblastí. Z předních děl můžeme jmenovat *Příruční slovník jazyka českého* (1935-1957) a *Slovník spisovného jazyka českého* (1960-1971). O nejnovější slovní zásobu se stará databáze **Neomat**. Jednotlivá hesla včetně údajů tvaroslovných a jiných s výklady o problematických jevech spojuje **Internetová jazyková příručka**. Mimo tyto slovníky jsou k nahlédnutí i slovníky jmen měst a obcí, slovníky jmen zeměpisných objektů, hor, vod a cest, přístupný je i téměř hotový *Slovník nářečí českého jazyka*. Pro odbornou veřejnost je k dispozici **Lexikální databáze humanistické a barokní češtiny**.²⁹

²⁹ Ústav pro jazyk český dostupné z: <http://www.ujc.cas.cz/elektronicke-slovníky-a-zdroje/> citováno 17.3.2018

1.5.2 Elektronické vícejazyčné slovníky

Nepřeberné množství elektronických slovníků nalezneme i v kategorii vícejazyčných slovníků. Blíže si ale popíšeme jen několik vybraných slovníků.

Jedním z nejpoužívanějších a nejkvalitnějších internetových slovníků je bezpochyby **Lexicon 5** od **Lingea**. Přestože se jedná o placený slovník, můžeme si jeho funkce vyzkoušet na měsíční verzi. Jazykové verze jsou k dispozici mimo česko-španělské ještě ve variantě česko-anglické, česko-francouzské, česko-německé, česko-italské a česko-ruské. Všechny varianty zaručují stejnou míru kvality. **Slovník španělsko-český a česko-španělský Lexicon 5** nabízí kromě samotného překladu hesel ještě velké množství frází, vazeb, příkladů, namluvenou výslovnost, přehledy gramatiky, témata, tabulky tvarosloví a fulltextové vyhledávání.

Velmi kvalitní služby můžeme očekávat i od slovníku **Millenium & Professional**, jehož specializací jsou zejména odborné překlady. Využijí ho tak především profesionální překladatelé, firmy a vysoké školy. Výsadou tohoto slovníku je však jazyk anglický a německý, verze se španělským jazykem obsahují podstatně méně hesel.

Mezi další kvalitní elektronické slovníky můžeme zařadit **WinGed** a **PC Translator**, které jsou k dispozici i pro účely španělského jazyka a **Prodict** a **Eurotan**, které poslouží jen překladatelům anglického a německého jazyka.

Jelikož se jedná o kvalitní slovníky, všechny zmíněné produkty jsou dlouhodobě k užívání až po zaplacení.

Pro účely rychlého laického překladu můžeme využít služeb online slovníku na **Seznam.cz**, který sice nezaručuje stoprocentní správnost ani bohatou slovní zásobu, ale obsahuje kromě samotného překladu i příklady kontextu v použití a namluvenou výslovnost. Jeho největší předností je pohotovost a bezplatné využití.

1.6 Korpus

Za další velmi významný a spolehlivý zdroj dat lze do jisté míry považovat i korpusové nástroje. Jazykový korpus je soubor autentických textů převedený do elektronické podoby. Lze v něm jednoduše vyhledávat jazykové jevy, zejména slova a slovní

spojení. Doménou korpusu je především zobrazení jevů v jejich přirozeném kontextu, je tedy možné na jeho podkladech vytvářet spolehlivé frekvenční analýzy. Jelikož do korpusu vstupují texty jako celek, poskytuje informace o všech typech jazykových jevů.³⁰ „*Jazykovým korpusem lze rozumět rozsáhlý, elektronicky uložený, zpracováváný a přístupný soubor jazykových dat ve standardizovaném formátu, tj. jednotlivých forem a textových celků a/nebí vzorků psaného a mluveného jazyka, cíleně shromážděný jako referenční zdroj pro vědecké studium jazyka a zpracování užitečných jazykových nástrojů, příruček a jiných artefaktů. Pokud je korpus plně reprezentativní pro všechny (hlavní) typy psaného/mluveného textu, jde o **národní jazykový korpus** s univerzální využitelností. Ostatní typy korpusů jsou podle sledování cíle vždy charakteristicky omezené, příp. jednostranné.*“³¹

Jako zástupce paralelních korpusů zvolíme **InterCorp**, který je součástí **Českého národního korpusu** vytvořeného na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Zveřejněn byl roku 2008. Tento korpus obsahuje originály ve více než 38 jazycích a jejich překlady. V tomto korpusu nalezneme jen texty, které mají svůj český protějšek.

Ryze španělsky hovořící korpusy obsahují větší množství dat, jelikož jejich zastoupení musí pojmut jak Španělsko, tak Hispánskou Ameriku. Z takových korpusů můžeme jmenovat **CREA** = Corpus de Referencia del Español Actual a **CORPES XXI** = Corpus del Español del Siglo XXI. Oba tyto korpusy jsou referenčními korpusy vytvořenými RAE (Real Academia Española). CREA zahrnuje texty z let 1975 – 2004 a CORPES texty od roku 2001. Oba zastupitelé obsahují beletrii, publicistiku i odborné texty, součástí je i menší orální korpus. Korpusy se snadno ovládají a jejich užívání je bezplatné.

³⁰ Nový encyklopedický slovník češtiny dostupné z:

<https://www.czechency.org/slovník/KORPUS#jazykov%C3%BD> korpus citováno 17.3.2018

³¹ ČERMÁK, František a BLATNÁ Renata. *Manuál lexikografie*. Jinočany, H a H, 1995

2. Praktická část

Automobilový průmysl je jedna z oblastí, která se v několika posledních desetiletí rozvíjí kosmickou rychlostí. S technikou a vynálezy jde ruku v ruce i odborná terminologie, která se k nim neodmyslitelně váže. Nové metody, výrobky, situace s sebou přináší i nové výrazy. Účelem této práce je zjistit, jak se s touto rychle rozrůstající sférou vypořádala slovníková produkce. Průzkum by měl také ukázat, zda je vůbec možné tyto náhlé změny včas zaznamenávat do slovníků, zda jsou tištěné slovníky stále vhodnými pomocníky pro překladatele a tlumočníky v této oblasti, nebo zda už svět internetu a nekonečných možností dávno předčil klasické a dosud neopomíjené tištěné slovníky.

Cílem praktické části je analýza hesel z oblasti automobilového průmyslu. Nejprve je třeba zvolit slovníky, ve kterých budou hesla vyhledávána. Tištěné slovníky bude reprezentovat Česko – španělský slovník od Josefa Dubského a Česko – španělský odborný slovník od Zuzany Holé, jako zástupce internetového slovníku jsme si zvolili Lexion 5 od Lingea. Všechny tyto slovníky budou v další kapitole blíže charakterizovány. Dále je potřeba vymezit korpus hesel. Pro tyto účely nám poslouží 3 zdroje, z toho dva internetové a jeden tištěný. Poslední potřebnou součástí pro tento výzkum je správně stanovená metodologie, podle které budou hesla vyhodnocována.

2.1 Užívané slovníky

Slovníky jsem zvolila takové, které považuji za kvalitní a způsobilé k práci na odborné úrovni. Aby byly výsledky co nejprůkaznější, zvolila jsem vydání z poměrně širokého časového období.

Jelikož vydání Česko-španělského slovníku od Josefa Dubského pochází již z roku 1980, předpokládám, že zde bude nejvíce vidět vliv pokročilé doby na zahrnutých heslech do slovníku. Slovník vydalo Státní pedagogické nakladatelství, n. p., v Praze jako svou druhou publikaci. Slovník má 1280 stran a v době svého vydání stál 55Kčs. Počet hesel není uveden. Oproti svému prvnímu výtisku je toto vydání obohaceno o neologismy. „*V tomto vydání je slovní zásoba obohacena o soudobé výrazy a neologismy, s nimiž se uživatel setkává v hovorů a při četbě denního tisku i při sledování odborné literatury.*“ (1980:5)

Vedle ekvivalentů obecné slovní zásoby jsou na mnoha místech uvedeny i hispanoamerické varianty. Hesla jsou v tomto slovníku řazena abecedně a samostatně bez hnízdování. Španělské ekvivalenty jsou uspořádány tak, že se v zásadě postupuje od obecného a původního významu k významům přeneseným, stylisticky vymezeným, speciálním nebo odborným, místním (například amerikanismům) atd. Stejně nebo podobné významy jsou oddělovány čárkou, odlišné středníkem. Středníkem jsou rovněž odděleny různé stylistické roviny, přenesené významy a podobně. Jde-li o vícevýznamové heslo, oddělují se odlišné významy číslicemi. Podrobnou charakteristiku mikrostruktury si budeme průběžně představovat během samotné analýzy.

Obrázek č. 1 - ČSS - Dubský

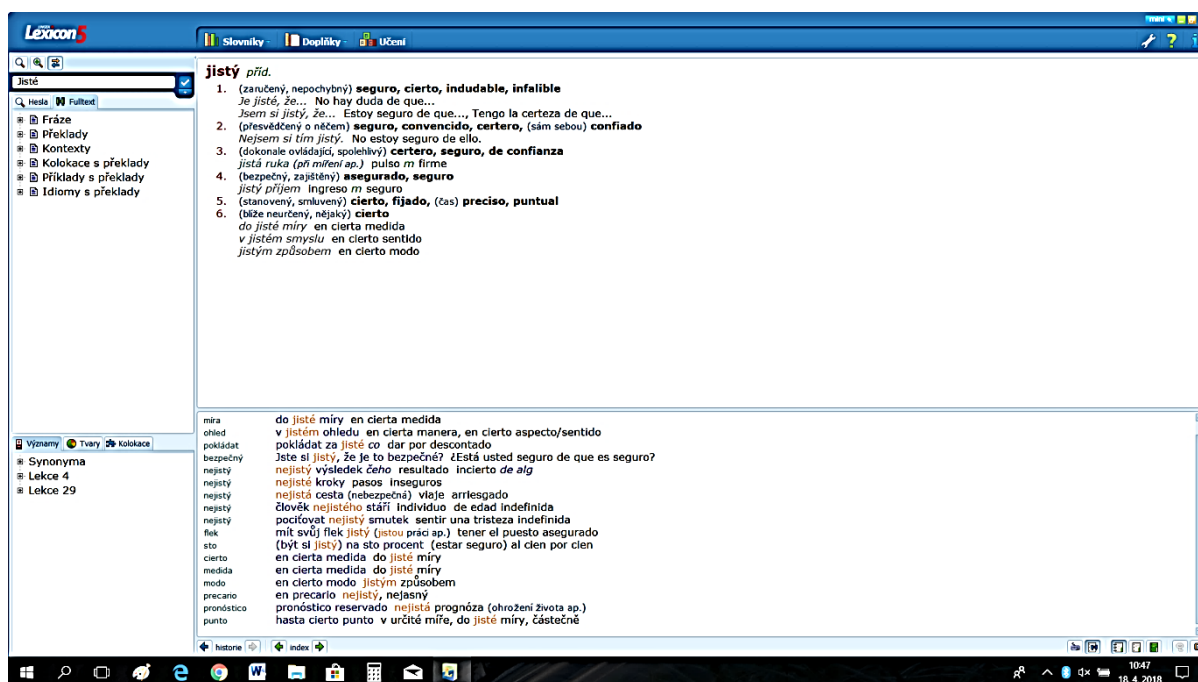
Česko-španělský odborný slovník od Zuzany Holé je jedním z mála dostupných odborných česko-španělských slovníků. Ke své analýze budu používat první vydání z roku 2009. Slovník je rozdělen na 2 díly a to na abecední části „A“ až „O“ a „P“ až „Ž“. Vydalo ho nakladatelství Computer Press, a. s., v Brně. Slovník obsahuje více než 110 000 českých odborných výrazů a k nim 250 000 španělských ekvivalentů. Má 627 stran a je možné ho pořídit za 790 Kč. Dle slov autorky je slovník zaměřen převážně na klasicou i současnou odbornou terminologii a je určen především firemním a

Obrázek č. 2 - ČSOS - Holá

profesionálním překladatelům a tlumočnickům. Neobsahuje obecné výrazy uvedené v běžných česko-španělských slovnících. Najdeme v něm terminologii z nejrůznějších oborů, jako je věda, technika, ekonomika, kultura, přírodní vědy a společenské vědy. Zdůrazňuje, že slovník nemá nahrazovat velký česko-španělský slovník.

Elektronický slovník používaný k této analýze je Lexikon 5 od Lingea. Tato verze je takzvanou střední cestou v nabízených produktech. Velký slovník španělsko-český a česko-španělský obsahuje výrazy používané v Jižní a Střední Americe či Karibské oblasti. Nalezneme v něm i odborné termíny, hovorové a slangové výrazy a v neposlední řadě i propracované tabulky časování sloves. Tato verze za 1890Kč obsahuje 94 000 hesel, 159 000 významů, 96 000 vazeb, příkladů a frází a 414 000 překladů. Jak už je elektronickým slovníkům vlastní, disponuje několika již zmíněnými možnostmi a to tvaroslovným a fulltextovým vyhledáváním, namluvenou výslovností, tabulkami tvarosloví, tvary a tématy, k dispozici jsou i přehledy gramatiky a funkce mouse-over, kterou v praktické části této práce ještě jistě zmíním. Na výběr je ještě mezi obsáhlejší, ale také nákladnější verzí Lexikon 5 Platinum. Tento slovník již svým obsahem připomíná spíše kompletní výukový program. Nabízí možnosti jako zkoušení ze strany počítače, tvorba vlastních tematických okruhů, či procvičování výslovnosti pomocí nahrávek vlastního hlasu. Jeho slovní zásoba je navíc natolik propracovaná, že v ní najdeme i ustálená slovní spojení, stylové a oborové příznaky významu, fráze a idiomy, ve kterých se heslo vyskytuje, dále také termíny z oblastí ekonomie, práva, chemie, biologie, lékařství a techniky. Lingea ale na druhé straně nabízí i menší různě specializované kapesní slovníky či příručky, které se dají pořídit již od 279Kč. Takové ale neslouží k profesionálním účelům.

Obrázek č. 3 - Lexikon 5

Jisté omezení nám při této lexikografické analýze bude činit jednostrannost zmíněných tištěných slovníků. Jelikož oba nabízí vyhledávání jen z češtiny do španělštiny, bude nám sloužit k analýze opačným směrem pouze slovník elektronický. Výhodu však můžeme vidět v tom, že jednostranné slovníky jsou převážně oproti obousměrným variantám z čistě logického pohledu obsáhlejší. Toto ale můžeme tvrdit pouze o slovnících tištěných. Očekávám proto, že odborný slovník od Zuzany Holé bude obsahovat většinu námi hledaných výrazů. Česko-španělský slovník od Josefa Dubského, vzhledem k datu svého vydání, bude dle mého názoru disponovat pouze částí hledaných hesel.

2.2 Korpus hesel

Aby byl korpus hesel rozmanitý a zahrnoval co nejvíce sfér z automobilového průmyslu, zvolíme hned několik zdrojů k čerpání hesel. Vzhledem k povaze tištěných slovníků budeme hesla vyhledávat v českých zdrojích. Jako bohatý zdroj hesel nám poslouží Technická rukověť motocyklisty od B. L. Nepomucka a U. Jannecka. Toto rozšířené vydání z roku 2009 přeloženo z německého originálu je odbornou literaturou sloužící všem motoristům. Inspirujeme se také na webových stránkách internetového obchodu s náhradními díly do všech kategorií automobilů. Jejich nabídka je plná odborných termínů vhodných k analýze. Hesla budeme také čerpat z portálu www.motorkari.cz, kde si v rubrice „články“ vybereme téma, které bude obsahovat co možná nejvíce technických či jinak odborných hesel. Vybrané zdroje dat jsou rozdílné povahy. Jsou voleny tak, aby čerpaná data pokrývala jak základní užívané pojmy, tak termíny moderní technologie. Tento postup by měl zajistit prokazující výsledky.

2.3 Metodologie

Korpus hesel

Správně zvolená metodologie je klíčem k úspěšné analýze. Jak už bylo řečeno, tištěné slovníky jsou pouze jednosměrné, proto budou všechna výchozí hesla v českém jazyce. Pro maximální přehlednost si všechna nalezená hesla abecedně seřadíme. Abecední řazení je slovníky nejužívanější postup. Stejně jako námi vybrané tištěné slovníky i my zvolíme tuto strategii. Automobilový průmysl je sférou, která sdílí mnoho hesel se sférami obecně technickými, přírodovědnými a jinými. Výsledkem je, že vzniká

nepřeberné množství kombinací substantiva a přívlastku. S trochou nadsázky lze tuto situaci vysvětlit na příkladu, kdy vyhledáme ve slovníku lexém „boty“ a očekáváme, že slovník bude obsahovat všechny možné barvy a materiály, které by mohly s tímto lexémem tvořit kombinaci. Nelze proto očekávat, že slovníky budou obsahovat všechna hesla se všemi kolokacemi. Z tohoto důvodu zvolíme k analýze pouze hesla jednolexémová. Výjimku budou tvořit ustálená slovní spojení, která mají v našem případě 2 nebo 3 lexémy. Tato spojení budeme vyhledávat stejným způsobem jako hesla jednolexémová, v případě, že bychom spojení nenalezli pod prvním heslem, budeme ho vyhledávat pod heslem druhým a třetím.

Abecedně řazený seznam hesel

1.	aditivum
2.	akumulátor
3.	alternátor
4.	brzda
5.	hlava válců
6.	hřídel
7.	karburátor
8.	katalyzátor
9.	kotouč brzdový
10.	ložisko
11.	píst
12.	poloosa
13.	převodovka
14.	rozvor
15.	otáčkoměr
16.	spojka
17.	svíčky žhavicí
18.	těsnění hlavy válce
19.	válec
20.	výfuk

Tabulka č. 2 – Abecední seznam hesel

2.4 Vyhledávání a zaznamenávání

Lexikografickou analýzu budeme provádět následující metodologií. Každé heslo budeme vyhledávat v každém slovníku. Do tabulky budeme zaznamenávat, k jakému výsledku jsme se dostali. V rámci ekonomičnosti zvolíme zkratky, které budou reprezentovat výsledek hledání v jednotlivých slovnících. V případě, že heslo skutečně nalezneme, zaznamenáme příslušný nalezený ekvivalent ve španělštině. V případě, že se ve slovníku ekvivalent nenachází, skutečnost zaznamenáme do tabulky zkratkou „EN“, tedy ekvivalent nenalezen. Při analýze můžeme narazit i na skutečnost, že ekvivalent nalezneme pouze se shodou částečnou. Lexémy, které nebudou vystihovat úplný námi hledaný ekvivalent, budeme označovat zkratkou „ČS“, tedy částečná shoda. Nalezený částečný ekvivalent pak také zaneseme do tabulky. Jak už jsem zmínila, případné nalezené odlišné ekvivalenty budeme ověřovat v korpusu CREA. Z některých hledaných hesel nelze na první pohled rozpoznat, že se jedná o odborný termín. Hesla proto budeme následně vyhledávat v kolokacích, aby se předešlo jakýmkoli pochybnostem o správnosti významu nalezeného ekvivalentu. Vybrané kolokace budeme srovnávat v analyzovaných slovnících. Pro absolutní srozumitelnost některé odborné termíny ještě definuji ve španělštině a češtině. Tyto španělské definice budu čerpat ze slovníku DRAE, české definice se pokusím na webových stránkách slovníku cizích slov, případně v jiných odborných publikacích. Sloupce budou pojmenovány podle příjmení autorů, jejich díla ponosou v komentářích zkratky svých názvů (ČŠS, ČŠOS a Lingea) kromě samotných výsledků zanesu do tabulky i základní gramatické informace. I zde budu používat zkratky.

Zkratky ponosou stejné informace jako ve slovnících:

„f“ - femininum

„m“ - maskulinum

„inf“ – infinitiv

2.5 Analýza

Heslo	Dubský	Holá	Lingea
1. aditivum	EN	aditivo	aditivo

*Jako aditiva se označují látky, které se přidávají do jiných látek či směsí s cílem (upravit) vylepšit jejich vlastnosti.*³²

Slovník DRAE tento pojem definuje prakticky identicky, a to jako „*Sustancia que se agrega a otras para darles cualidades de que carecen o para mejorar las que poseen*“.

V odborném slovníku od Holé jsme toto heslo našli pod výrazem „*aditiv*“, uvedeny jsou i ekvivalenty „*agente de adición*“ a „*aditamiento*“. Při bližším zkoumání těchto nabídnutých ekvivalencí jsme nenalezli v korpusu CREA žádné případy „*agente de adición*“ a pouze 3 případy „*aditamiento*“. Žádný z nich však nenesl hledaný význam. Kontexty nalezené prohlížečem Google však naznačují, že se jedná spíše o výrazy používané v chemickém průmyslu, kdy „*agente de adición*“ znamená „*přidaný prvek*“.

2. alternátor	EN	<i>alternador, alterna (m),(f)</i>	<i>alternador (m)</i>
----------------------	----	------------------------------------	-----------------------

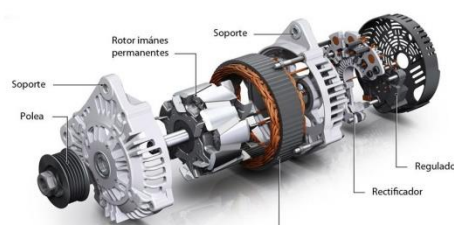
Alternátor je v podání Slovníku cizích slov³³ „*synchronní generátor na výrobu střídavého proudu*“.

Slovník DRAE podává o něco podrobnější, avšak významově stejnou definici v podobě „*máquina rotatoria que transforma la energía mecánica en corriente eléctrica alterna*“.

ČŠOS jako jediný uvádí mimo ekvivalent „*alternador*“ ještě další – „*alterna*“. Stejně jako v předešlém případě, jsme i tento lexém vyhledávali v korpusu CREA. Ten podal hned několik případů užití tohoto lexému v oblasti „*tecnología*“. Heslo bylo v drtivé většině případů užito ve smyslu „*střídavý*“.

„*La ley de Ohm para un circuito de corriente alterna se expresa..*“ tedy [Ohmův zákon pro obvod střídavého proudu je vyjádřen..]

Alternador

Obrázek č. 4 - alternátor

³² <https://cs.wikipedia.org/wiki/Aditivum> citováno 28.4.2018

³³ Slovník cizích slov; dostupné z : http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?cizi_slovo=altern%C3%A1tor&typ_hledani=prefix citováno 28.4.2018

3. akumulátor	<i>acumulador (m)</i>	<i>acumulador (m)</i>	<i>acumulador (m)</i>
----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

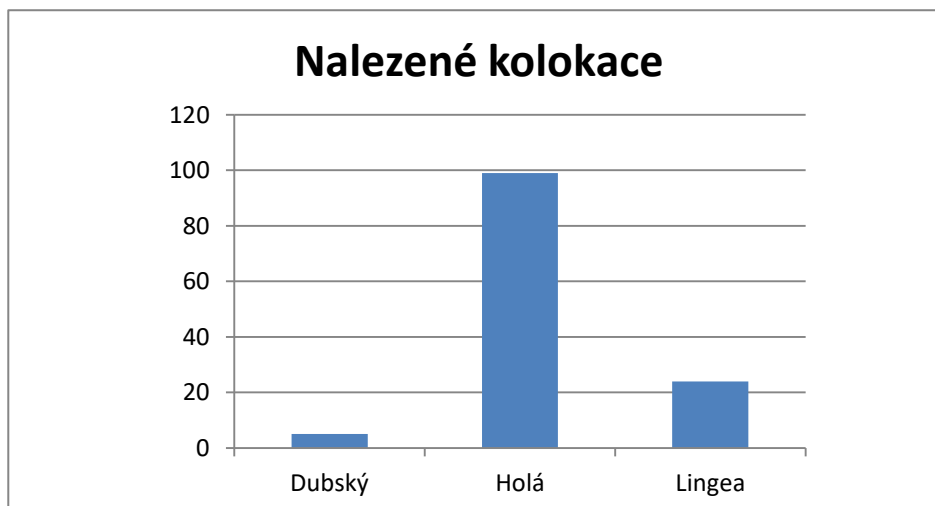
Akumulátor je podle Slovníku cizích slov „zařízení, které umožňuje hromadění energie a její následné využití“.

Slovník DRAE akumulátor popisuje jako „Pila reversible que acumula energía durante la carga y la restituye en la descarga“. Tyto definice se dají považovat za totožné.

Za středníkem v ČŠOS od Holé následují synonyma či homonyma. Za ekvivalentem „acumulador“ v tomto případě následuje lexém „batería“. Baterie se od akumulátoru liší svou funkcí, nedá se dobíjet. Předpokládám, že její zařazení jako ekvivalent k heslu „acumulador“, pramení z tradičního chybového užívání laiky tohoto výrazu. V ČŠOS můžeme mimo tyto ekvivalenty nalézt ještě 15 kolokací k heslu „acumulador“. Žádný z nich jsme nenašli ve slovníku od Dubského ani v elektronickém slovníku Lexikon 5.

4. brzda	<i>freno (m)</i>	<i>freno (m)</i>	<i>freno (m)</i>
-----------------	------------------	------------------	------------------

Lexém „brzda“ není třeba ani ve své podstatě nelze jednoznačně definovat. Nejen, že je tento výraz polysémický, v hledané sféře automobilového průmyslu má opravdu četné zastoupení. Tyto kolokace nalezneme ve všech slovnících. ČŠOS však podává nejpočetnější databázi kombinací s tímto lexémem. Tyto výčty jsme pro větší přehlednost zanesli do grafu.

Obrázek č. 5- Graf- Kolokace hesla „brzda“

Nejméně početný výčet pozorujeme u ČŠS od Dubského, který zanesl pouze 5 kolokací, následuje Lexikon 5 s 21 kolokacemi a s počtem 99 kolokací zanesla největší počet Zuzana Holá do ČŠOS.

Jako příklad dvouléxémové kolokace, která se vyskytovala ve všech slovnících,

můžeme uvést „brzdu kotoučovou“ se španělským ekvivalentem „*freno de disco*“, nebo brzdu bubnovou s ekvivalentem „*freno de tambor*“. Víceslovný lexém s heslem „brzda“ nabízí pouze ČŠOS, takovým příkladem je „brzda vzduchová přetlaková“ kterou Holá překládá jako „*freno de sobrepresión neumático*“ nebo „omezovač síly pneumatické brzdy“ s ekvivalentem „*limitador de la presión del freno neumático*“.

5. katalyzátor	<i>catalizador (m)</i>	<i>catalizador (m)</i>	<i>catalizador (m)</i>
-----------------------	------------------------	------------------------	------------------------

Slovník DRAE popisuje katalyzátor následující definicí: „*En los motores de combustión interna, dispositivo que, mediante una sustancia catalizadora, produce reacciones que disminuyen la toxicidad de los gases de la combustión*“.

Definice, kterou podává Slovník cizích slov („*látka, která urychluje nebo umožňuje chemickou reakci, ale sama se reakcí nemění*“) popisuje katalyzátor v obecném slova smyslu. ČŠOS uvádí ekvivalent „*agente catalítico*“ na první místo. Stejně jako Slovník cizích slov i Holá zde měla na mysli katalyzátor z chemického průmyslu, tedy urychlovač procesu. Mimo něj ale uvádí i termín „*convertidor catalítico*“, který po krátkém průzkumu vykazuje stejné výsledky jako „*catalizador*“. Korpus CREA dává na frekvenci užívání výrazů jasnou odpověď. V kategorii „*tecnología a ciencia y tecnología*“ dostáváme 56 výsledků pro výraz „*catalizador*“ a pouhých 9 po zadání hesla „*convertidor catalítico*“.

Katalyzátor v hledaném smyslu, tedy zařízení, ve kterém k chemické reakci dochází, je stručně popsán webovou stránkou enviweb: „*Automobilový katalyzátor je zařízení snižující emise výfukových plynů, které vznikají díky nedokonalostem spalovacího procesu*“³⁴.

6. píst	<i>émbolo (m), pistón (m)</i>	<i>émbolo (m), pistón (m)</i>	<i>pistón (m), émbolo (m)</i>
----------------	-------------------------------	-------------------------------	-------------------------------

U dvou ze slovníků nalézám na prvním místě lexém „*émbolo*“, a až na druhém „*pistón*“. V nejnovějším ze slovníků je tomu naopak. Všechny slovníky se shodly na tom, že v heslech není žádný významový rozdíl.

Výsledky jsme dále konzultovali s korpusem CREA, kde jsme po zadání našli 77 případů užití hesla „*émbolo*“ a 93 hesla „*pistón*“. Rozdíl ve frekvenci je proto minimální. Jako další aspekt jsme zkoumali dobu jeho užívání, ani tato data nám

³⁴ Enviweb, zpravodajství životního prostředí dostupné z: <http://www.enviweb.cz/89130>, citováno 21.4.2018

nepomohla hesla rozlišit. Rozdíl jsme nezaznamenali ani v místě užívání hesel, kdy se oba lexémy v technickém významu používají v drtivé většině případů ve Španělsku. Z obrázku je patrné, že oba výrazy se užívají i v dalších oblastech, jejich zastoupení ve sféře vědy a techniky je souměrné.

ÉMBOLO

AÑO	AUTOR	TÍTULO	PAÍS	TEMA
1997	PRENSA	La Nueva Provincia, 29/04/1997 : Fehid Rayes, su deceso	ARGENTINA	05.Actualidad
1997	PRENSA	El País, 04/07/1997 :	ESPAÑA	02.Testimonio:
1997	PRENSA	Muy Interesante, nº 192, 05/1997 : Cartas	ESPAÑA	02.Testimonio:
2003	PRENSA	El Mundo - Vino (Suplemento), 03/03/2003 : Vino y gastronomí	ESPAÑA	05.Gastronomí:
2003	PRENSA	El Mundo - Vino (Suplemento), 03/03/2003 : Vino y gastronomí	ESPAÑA	05.Gastronomí:
2003	PRENSA	El Mundo - Vino (Suplemento), 03/03/2003 : Vino y gastronomí	ESPAÑA	05.Gastronomí:
1996	PRENSA	ABC Cultural, 08/11/1996 : JUAN DE MATA	ESPAÑA	04.Artesanía
1996	PRENSA	ABC Cultural, 10/05/1996 : CELA EDITOR	ESPAÑA	02.Literatura
1996	PRENSA	ABC Cultural, 12/04/1996 : DE LA EMOCIÓN A LAS PALABRAS	ESPAÑA	02.Literatura
1989	PRENSA	ABC, 18/04/1989 : Salón mundial de la Inventiva: España ha c	ESPAÑA	01.Tecnología
1999	EFÍMERO	99206025. Página web 1999	ESPAÑA	08.Páginas wel
1999	EFÍMERO	99206025. Página web 1999	ESPAÑA	08.Páginas wel
---	ORAL	Reflexión del ingeniero e inventor Leonardo Torres Quevedo,	ESPAÑA	09.FORMALIDAD:
---	ORAL	Reflexión del ingeniero e inventor Leonardo Torres Quevedo,	ESPAÑA	09.FORMALIDAD:
---	ORAL	Reflexión del ingeniero e inventor Leonardo Torres Quevedo,	ESPAÑA	09.FORMALIDAD:
---	ORAL	Reflexión del ingeniero e inventor Leonardo Torres Quevedo,	ESPAÑA	09.FORMALIDAD:
---	ORAL	Reflexión del ingeniero e inventor Leonardo Torres Quevedo,	ESPAÑA	09.FORMALIDAD:
1995	Torre, Francisco de la	Transportación acuática en el turismo	MÉXICO	01.Industrias
1995	VV. AA.	Tecnología	ESPAÑA	01.Tecnología
1995	VV. AA.	Tecnología	ESPAÑA	01.Tecnología
1995	VV. AA.	Tecnología	ESPAÑA	01.Tecnología
1995	VV. AA.	Tecnología	ESPAÑA	01.Tecnología
1995	VV. AA.	Tecnología	ESPAÑA	01.Tecnología
1998	Morcillo Rubio, J.; Fernández González,	Química	ESPAÑA	01.Química

Obrázek č. 6- Heslo „émbolo“ v korpusu CREA

PISTÓN

AÑO	AUTOR	TÍTULO	PAÍS	TEMA
** 1995	PRENSA	La Vanguardia, 02/09/1995 : CICLISMO: Vuelta a España.	ESPAÑA	05. Deporte
** 1997	PRENSA	La Nueva Provincia, 15/03/1997 : Casa nueva para la Escuela	ARGENTINA	02. Educaci
** 2003	PRENSA	As, 22/09/2003 : Cámara: Mallorca 1 - Sevilla 1	ESPAÑA	05. Deporte
** 1997	PRENSA	El Nuevo Herald, 17/04/1997 : Pacto transforma a terminal de	EE. UU.	05. Actuali
** 1997	PRENSA	Muy Interesante, nº 192, 05/1997 : Cartas	ESPAÑA	02. Testimc
** 1997	PRENSA	Muy Interesante, nº 192, 05/1997 : Cartas	ESPAÑA	02. Testimc
** 1997	PRENSA	Muy Interesante, nº 189, 02/1997 : Observatorio	ESPAÑA	01. Industr
** 2003	PRENSA	El Mundo - Motor (Suplemento), 03/01/2003 : Estrenos	ESPAÑA	01. Industr
** 1996	PRENSA	El Mundo, 21/09/1996 : ANTONIO BURGOS: Todo por el "share"	ESPAÑA	04. Medios
** 1996	PRENSA	El Mundo, 19/07/1996 : Medio Ambiente. Incendios. El Estado	ESPAÑA	01. Ecologi
** 2002	PRENSA	Energía y tú. Revista científico popular, nº 20, 10-12/2002	CUBA	01. Energía
** 1987	PRENSA	Clarín, 21/12/1987 :	ARGENTINA	05. Deporte
** 1996	PRENSA	Caretas, 14/11/1996 : Nuevo Colega, ¡Me Quiero Morir!	PERÚ	05. Actuali
** 2002	PRENSA	Aquanet. Revista virtual de buceo, nº 34, 04/2002 : Cressi-s	ESPAÑA	01. Ciencia
** 2002	PRENSA	Aquanet. Revista virtual de buceo, nº 32, 02/2002 : NOVEDAD	ESPAÑA	01. Ciencia
** 2001	PRENSA	Aquanet. Revista virtual de buceo, nº 21, 03/2001 : NOTICIAS	ESPAÑA	01. Ciencia
** 2001	PRENSA	Aquanet. Revista virtual de buceo, nº 21, 03/2001 : NOTICIAS	ESPAÑA	01. Ciencia
** 2001	PRENSA	Aquanet. Revista virtual de buceo, nº 21, 03/2001 : NOTICIAS	ESPAÑA	01. Ciencia
** 2001	PRENSA	Aquanet. Revista virtual de buceo, nº 21, 03/2001 : NOTICIAS	ESPAÑA	01. Ciencia
** 2001	PRENSA	Aquanet. Revista virtual de buceo, nº 21, 03/2001 : NOTICIAS	ESPAÑA	01. Ciencia
** 2001	PRENSA	Acta médica peruana, Vol. XVIII, nº 3, 09-12/2001 : EL BOX:	PERÚ	06. Salud
** 1996	PRENSA	ABC Cultural, 27/12/1996 : JAPÓN CONSIGUE EL MOTOR DEL FUTUR	ESPAÑA	01. Industr
** 1989	PRENSA	ABC, 03/06/1989 : Giro de Italia	ESPAÑA	05. Deporte
** 1999	EFÍMERO	99206036. Página web 1999	ESPAÑA	08. Páginas
** 1999	EFÍMERO	99206036. Página web 1999	ESPAÑA	08. Páginas

Obrázek č. 7- heslo „pistón“ v korpusu CREA

7. poloosa	<i>semieje (m)</i>	<i>semieje (m)</i>	<i>semieje (m)</i>
-------------------	--------------------	--------------------	--------------------

Slovník DRAE heslo „*semieje*“ nenalezl. Definici ale nalézám na automobilovém protálu Motorgiga:“ *Órgano de la transmisión que consiste en un árbol (también se denomina semiárbol o palier) que transmite el par motor del diferencial a una rueda.*”³⁵

„*Poloosa je hřídel převádějící otáčivý pohyb z rozvodovky, častěji z diferenciálu převodovky, přímo na náboj kola.*“³⁶

Ve slovníku od Holé jsme byli odkázáni na heslo „*polonáprava*“ kde jsme dostali odpověď „*semieje*“.

Ani v jednom slovníku nenalézám žádné kolokace.

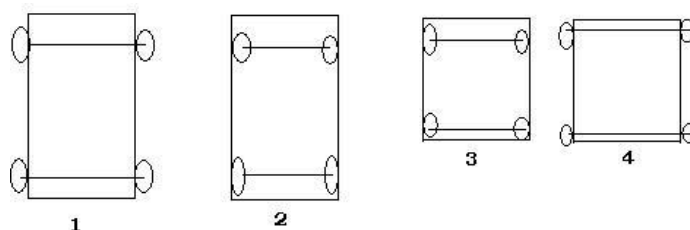
Obrázek č. 8 - Poloosa

8. rozvor	<i>batalla (f)</i>	<i>intereje (m)</i>	<i>batalla (f)</i>
------------------	--------------------	---------------------	--------------------

Slovník DRAE definuje rozvor jako „*Distancia entre los ejes delantero y trasero de un vehículo de cuatro ruedas*“.

Českou definici podává web wikipedie: “*Rozvor je parametr vozidel označující vzdálenost předních a zadních kol. U dvoustopých vozidel je možné ho definovat jako osovou vzdálenost dvou náprav umístěných za sebou na téže straně vozidla.*“

Pouze ve slovníku od Holé jsme narazili na lexém „*intereje*“. Toto heslo jsme nenalezli ani po zpětném vyhledávání ze španělštiny do češtiny v obousměrném slovníku od Lingea. Stejně

- 1-Coche con batalla larga antiguo con separadores-
- 2-Coche con batalla larga antiguo sin separadores.
- 3-Coche moderno con batalla corta sin separadores.
- 4-Coche moderno co

Obrázek č. 9 - rozvor

³⁵ Motorgiga, diccionario ; dostupné z : <https://diccionario.motorgiga.com/diccionario/semieje-definicion-significado/gmx-niv15-con195529.htm> citováno 23.4.2018

³⁶ Autoopravy.eu dostupné z: <http://www.autoopravy.eu/index.php?akce=2&id=22>, citováno 22.4.2018

neúspěšní jsme byli i při hledání v korpusu CREA. Velmi málo případů jsem našla při hledání hesla v sekci „knihy“ v prohlížeči Google. Z textu vyplývalo, že se jedná o význam „míry“ nebo „rozměru“. Tento výraz se ale dá považovat za prakticky neužívaný.

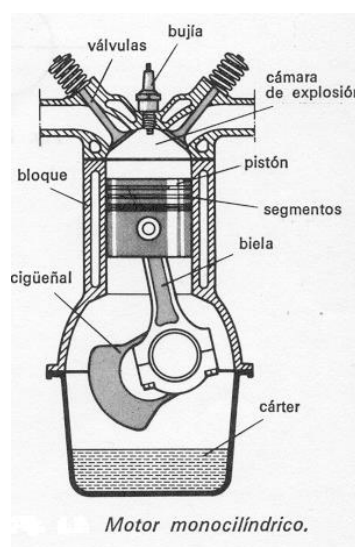
9. válec	<i>cilindro (m)</i>	<i>cilindro (m)</i>	<i>cilindro (m)</i>
-----------------	---------------------	---------------------	---------------------

Slovník DRAE definuje válec jako: *“Alojamiento cilíndrico en que se mueve el émbolo de una máquina”*.

Definici „válece“ s významem motorového válce jsme našli pouze na webu wikipedie :

„Válec je nepohyblivá, uzavřená část pístového stroje, ve které se pohybuje píst, který koná práci“.³⁷ V tomto případě jde o prakticky totožné definice.

ČŠS od Dubského nenabízí žádné kolokace k tomuto heslu. Lexikon 5 od Lingea udává kolokace pouze k válci ve smyslu geometrického tělesa. V ČŠOS od Holé nalézáme řadu kolokací s heslem válec. Většina z nich však nese jiný než hledaný význam. Kolokaci s hledaným významem tvoří například *„motor s ležatými válci“* se španělským ekvivalentem *„motor horizontal“* nebo *„motor s protilehlými válci“* s *„motor de cilindros antagónicos“*

Obrázek č. 10 - Válec

10. brzdový kotouč	<i>disco de freno (m)</i>	<i>polea/disco/plato de freno (m)</i>	<i>disco de freno (m)</i>
---------------------------	---------------------------	---------------------------------------	---------------------------

Slovník DRAE nabízí následující definci : *“En las ruedas de un vehículo, pieza giratoria de metal contra la cual presionan las pastillas para frenarlo”*. V českých zdrojích žádnou jednotnou definici nenalézám, přeložím proto tu španělskou. *„Točivé kovové zařízení na kolech vozidla, které je stlačováno destičkami a tím je zastaveno“*.

Vyhledávání dalších nabídnutých ekvivalentů z ČŠOS (*„polea de freno“*, *„plato de freno“*) v obrázcích naznačuje, že se jedná o kotouče v jiné než automobilové sféře.

³⁷ Wikipedia slovník heslo „ válec“ dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1lec_\(motor\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1lec_(motor)) citováno 24.4.2018

11. hlava válců	<i>culata (f)</i>	<i>culata (f)</i>	<i>EN</i>
------------------------	-------------------	-------------------	-----------

Slovník DRAE definuje hlavu válců jako: „Pieza metálice que se ajusta al bloque de los motores de combustión interna y cierra el cuerpo de los cilindros por uno de sus extremos“.

O něco stručnější definici podává elektronická učebnice ELUC „*Hlava válců uzavírá pracovní prostor válce a dotváří spalovací prostor.*“³⁸ ČŠOS a ČŠS se shodly na jednoslovném lexému „*culata*“.

Elektronický slovník Lingea ekvivalent nevyhledal ani při jednotlivém zadání obou hesel. Po zadání hesla „*culata*“ našel 3 české ekvivalenty, z nichž jeden byl „*hlava válců*“.

Obrázek č. 11 - Hlava válců

12. hřídel	<i>eje (m)/árbol (m)</i>	<i>eje (m)/árbol (m)</i>	<i>eje (m)/árbol (m)</i>
-------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

U všech tří slovníků nalézám 2 španělské ekvivalenty „*eje*“ a „*árbol*“, z dalších kolokací pak zjišťuji, že je třeba upřesnit, o jakou hřídel se jedná. Obě se totiž používají v automobilovém průmyslu. Pro naši analýzu jsme se rozhodli použít dvouslovný lexém „*vačková hřídel*“.

Pro tu nalézáme v ČŠS španělský ekvivalent „*árbol de levas de camas*“, ČŠOS k tomuto hesla nabízí ekvivalenty „*eje/árbol de excéntricas/de levas*“, Lexikon 5 „*árbol de levas*“. Tyto 2 nalezené ekvivalenty jsme konzultovali se slovníkem DRAE.

„*eje*“ : *Pieza mecánica sometida a rotación en una máquina*

„*árbol*“: *Barra o tubo, fijo o gritario, que en una máquina sirve para sportar piezas rotativas o para transmitir fuerza motriz de unos elementos a otros.* Slovník cizích slov hřídel vysvětluje takto: „*Hřídel je podlouhlá rotační součást strojů, která slouží k přenosu krouticího momentu. Obvykle jsou na ni připevněny další součásti, které se spolu s hřídelí otáčejí kolem její osy.*“

³⁸Elektronická učebnice ELUC; dostupné z: <https://eluc.kr-olomoucky.cz/verejne/lekce/1449>, citováno 26.4.2018

Definice dle DREA nenaznačují žádný výrazný rozdíl mezi hesly. Jejich rozdíl jsme dále zjišťovali pomocí korpusu CREA, který našel 11 případů užití „*árbol de levas*“ a žádný případ „*eje de levas*“. Po zadání obou hesel do vyhledávání obrázků, výsledky naznačují, že „*eje*“ nese význam spíše „osy“ v obecném smyslu. „*Eje*“ zase spíše hřídele v technickém průmyslu. Po doplnění hesla o přívlatek „*de levas*“ výsledky obou hesel jsou naprosto totožné.

13. karburátor	<i>carburador(m)</i>	<i>carburador(m)</i>	<i>carburador(m)</i>
-----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

Karburátor slovník DRAE definuje takto: „*carburador es dispositivo de los automóviles donde se mezcla el aire atmosférico con el combustible*“. Technická rukověť motocyklisty popisuje karburátor jako „*součást zážehového spalovacího motoru, v níž dochází ke smísení paliva, vzduchu a oleje*“³⁹. Definice jsou v podstatě identické.

V ČŠOS a v elektronickém slovníku nalézám i další kolokace k heslu „*carburador*“. Oba slovníky nabídnou ekvivalent pro heslo „spádový karburátor“, který je v Lexikonu 5 uveden jako „*carburador descendente/invertido*“. V ČŠOS ho nalézám s ekvivalentem „*carburador de tiro descendente*“. Dubský do ČŠS žádné kolokace neuvedl. Tato hesla lze na základě průzkumu kontextového okolí považovat za absolutní synonyma.

14. ložisko	<i>cojinete (m), rodamiento (m), chumacera (f), soporte (m)</i>	<i>cojinete(m), chumacera (f), caja (f)</i>	<i>cojinete(m)</i>
--------------------	---	---	--------------------

Podle slovníku DRAE je ložisko „*Pieza o conjunto de piezas en que se apoya y gira el eje de un mecanismo*“. Slovník cizích slov ho definuje takto: „*strojní součást skládající se zprav. ze dvou kroužků, mezi nimiž jsou valivá tělíska snižující tření*. Každá z definic popisuje ložisko z jiného úhlu, obě jsou však správné.

Různorodost nalezených ekvivalentů naznačuje, že se jedná o lexém polysémický, a to i v případě, že zohledníme pouze ekvivalenty z technické oblasti. Zvolíme proto konkrétní typ ložiska, u kterého můžeme s jistotou tvrdit, že je ve sféře automobilového průmyslu tím nejrozšířenějším. Pod heslem

Obrázek č. 12- Ložisko

³⁹ NEPOMUCK, B. L. a JANNECK, U; *Technická rukověť motocyklisty*; České Budějovice; 2009 str. 166

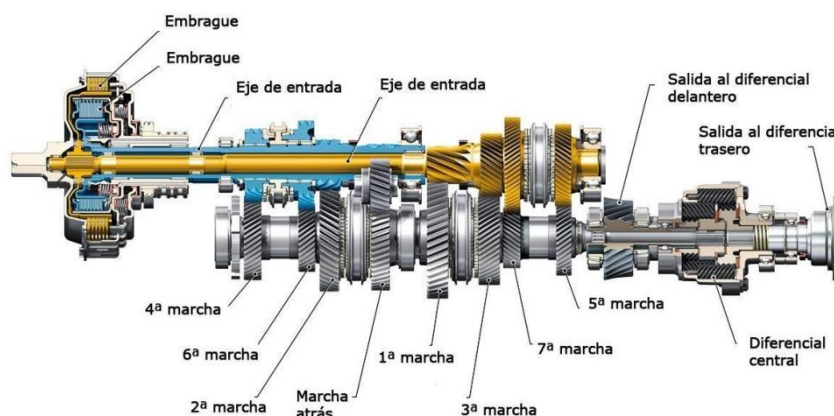
„kuličkové ložisko“ nalézáme shodu v ekvivalentech v ČŠOS a ČŠS, kde jsou uvedeny výrazy „cojinete de bolas“ a „rodamiento de bolas“, u Lexikonu 5 pozorujeme jen „cojinete de bolas“. Korpus CREA nenalezl žádné případy užití ani jednoho z hesel. Výsledky hledání v prohlížeči Google jsou identické pro oba výrazy. Nelze proto určit, zda jsou mezi nimi významové či místní rozdíly.

15. převodovka	<i>caja (f) de velocidades</i>	<i>caja (f) de cambios/de velocidades</i>	<i>caja (f) de cambios,</i>
-----------------------	--------------------------------	---	-----------------------------

Slovník DRAE nás při zadání hesla „caja de velocidades“ odkázal na heslo „caja de cambios“, které definoval takto: „Mecanismo que permite modificar la potencia en un automóvil, variando la relación de velocidades de giro ente el motor y las ruedas“.

„Převodovka neboli převodová skříň je kompaktní strojní zařízení umožňující převod mezi hnacím a hnaným strojem, tj. technické zařízení, které mění silové a kinetické parametry přenášené energie“⁴⁰

„Caja de velocidades“ nalézám pod hledaným výrazem „převodovka“. Mimo výraz „caja de velocidades“ nalézám u Holé i výraz „caja de cambios“. Po konzultaci s korpusem CREA vychází zřetelně najevo, že „caja de cambios“ má s počtem 73 výsledků oproti heslu „caja de velocidades“ se 7mi nalezenými případy početnější převahu.

Obrázek č. 13 - Převodovka

⁴⁰ NEPOMUCK, B. L. a JANNECK, U; *Technická rukověť motocyklisty*; České Budějovice; 2009 str. 258

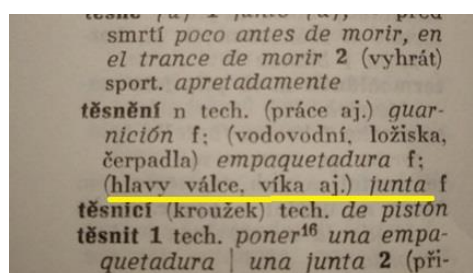
16. žhavicí svíčky	<i>bujía (f) incandescente</i>	<i>bujía (f) de precalentamiento, de calefacción, incandescente</i>	<i>bujía (f) incandescente</i>
---------------------------	------------------------------------	---	------------------------------------

„Una *bujía de precalentamiento* es un dispositivo usado para ayudar a los motores diésel a arrancar“⁴¹ („Žhavicí svíčka je zařízení, které pomáhá dieselovým motorům nastartovat“). ČŠOS jako jediný nabídl 3 ekvivalenty. Po zpětné kontrole uvedených ekvivalentů však zjišťuji, že heslo „*bujía de calefacción*“ nenese hledaný význam. Na rozdíl od zbylých dvou hesel totiž znamená „zapalovací svíčka“, ty se používají do benzinových motorů. Dubský v ČŠS tato hesla správně rozděluje, Lingea uvádí pouze svíčku žhavicí.

17. těsnění hlavy válce	<i>junta (f)</i>	<i>junta (f)</i>	<i>junta (f)</i>
--------------------------------	------------------	------------------	------------------

Slovník DRAE „těsnění hlavy válce“ definuje takto: „*Pieza de material deformable, que se coloca entre la culata y el bloque de cilindros de un motor para garantizar la estanquidad entre ambas peizas*“

Ačkoli je český výraz velice konkrétní, španělský ekvivalent je poměrně prostý lexém „*junta*“. Na důvěryhodnosti nalezeného ekvivalentu přidává přesná definice Dubského a Holé, kteří specifikovali celé heslo „*těsnění hlavy válce*“. Lingea kompletní české heslo nenabízí, výsledný ekvivalent je však stejný.

Obrázek č. 14- Dubský

⁴¹ Wikipedia slovník heslo „*bujía de precalentamiento*“ dostupné z: https://es.wikipedia.org/wiki/Buj%C3%ADa_de_precalentamiento, citováno 22.4.2018

Ni); zapatilla (f), torcedora (mex), gasquet (m) (am), casquillo; **podložka** volandero; **práce, činnost** empaquetadura; acción de guarnición; guarnición; (okna, dveři) bateaguas (m); (okna, dveři) i patka burlete (m) (patka pneu burlete de neumático); tužení, temování, ucpávání spár (koudelí, konopím) afolado; (duté) burlete (m); kůžička cuerito; ucpávka estopado; estopada; (funkce – tj. utěsnění, nepropustnost) (vodovodní, ložiska, čerpadla) hermeticidad de empaquetadura; empaquetadura; (hlav v válce ap.) junta; (materiál) material (m) para empaquetaduras; **těsnici vložka** junta; **těsnicí vložka** (do vodovodů aj.) zapatilla; **přiléhání, dovírání** ajustamiento t. **azbestové** guarnición de amianto t. **boční sello lateral** t. **bočního víka** (u strojů, u vozidel aj.) junta de la tapa lateral t. **vodního čerpadla** empaquetadura de la bomba de agua t. **čističe** junta del depurador / del filtro t.

Obrázek č. 15 - Holá

18. spojka	<i>embrague (m), acomplamento (m)</i>	<i>embrague (m)</i>	<i>embrague (m)</i>
-------------------	---	---------------------	---------------------

Slovník DRAE uvádí, že spojka je: „Dispositivo que permite acoplar o desacoplar dos ejes de una máquina, especialmente cuando está funcionando“.
„Spojka je strojní součástka, která spojuje obvykle hnací a hnaný hřídel a slouží k přenosu krouticího momentu, někdy také k vyrovnání vzájemné nesouososti obou hřídelů.“⁴² Obě definice odpovídají popisu spojky.

Kromě těchto ekvivalentů ČŠOS nabízí ještě výrazy užívané na Kubě „cloche“ a „cloch“ v Nikaragui a Mexiku. Korpus CREA však toto tvrzení nepotvrzuje. Výsledky hledání výrazu „acomplamiento“ naznačují významu „spojky“ v obecném slova smyslu. Nejedná se tedy o hledaný význam zařízení ve voze.

19. otáčkoměr	<i>cuentarrevoluciones (m)</i>	<i>cuentarrevoluciones (m), cuentavueltas (m), tacómetro (m)</i>	<i>contador de revoluciones (m), tacómetro (m)</i>
----------------------	------------------------------------	--	--

Slovník DRAE otáčkoměr definuje jako „Aparato que sirve para medir la velocidad de rotación de un motor, o de otro mecanismo, expresada en numero de vueltas de tiempo“. V českých zdrojích nenalézám uspokojivou definici, použijeme tedy překlad té španělské. „Přístroj, který slouží k měření otáček motoru, nebo jiného zařízení, vyjádřeného v počtu otáček na určitý čas“.

⁴² ČERNOCH, Svatopluk; *Strojně technická příručka*. Praha 1977

Poměrně překvapující výsledky přináší hledání hesla „otáčkoměr“. Všechny nalezené výrazy jsme ověřili zpětným vyhledáváním v obousměrném slovníku Lingea. Všechny přinesly stejný výsledek v podobě hesla „otáčkoměr“. Stejně nevypovídající výsledky jsme dostali po průzkumu obrázků v prohlížeči Google. Po konzultaci s korpusem CREA jsme se přesvědčili, že výraz „cuentavuletas“ se ve většině kontextů užívá právě ve významu „otáčkoměru“ do automobilu. Hesla „cuentarrevoluciones“ nebo „tacómetro“ se dle průzkumu internetu dají použít pro měření otáček i v jiných přístrojích. Obrázek ukazuje příklad otáčkoměru mimo-automobilového průmyslu.

Referencia: PCE-DT 65

Tacómetro PCE-DT 65

El tacómetro por láser PCE-DT 65 es un medidor digital o mecánico, alimentado por batería y sin contacto que puede ser utilizado por láser incorporado o con adaptadores mecánicos. El tacómetro por láser PCE-DT 65 digital óptico es ideal para la determinación de las revoluciones de máquinas, piezas y equipos (motores y transmisiones por correa).

- Dispositivo portátil
- Medición con contacto y sin contacto
- Memoria
- Frecuencia (Hz)
- Longitud (m, In, FT, Yd)
- Carcasa robusta de plástico ABS

Fabricante: PCE Instruments

Obrázek č. 17 - Otáčkoměr

20. výfuk	<i>escape (m)</i>	<i>escape (m)</i>	<i>escape (m)</i>
------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Slovník DRAE definuje „*escape*“ takto: „*En los motores de combustión interna de cuatro tiempos, curta fase del ciclo, en la que los gases de combustión son expulsados del cilindro através de la válvula correspondiente*“. Definicí „výfuku“ nalézáme v Technické rukověti motocyklisty. „*Výfuk nebo výfukový systém je zařízení odvádějící zplodiny ze spalovacího motoru, vznikající při spalování paliva*“.⁴³

Všichni 3 autoři se shodli na stejném jednom španělském ekvivalentu. Holá v ČŠOS ještě přidává výraz „*exosto*“, který je podle ní užíván v Kolumbii. Korpus však žádné případy užití tohoto hesla nezaznamenal. Důkazem však může být odkaz na Kolumbijský obchod s autodíly, kde se výfuk pod výrazem „*exosto*“ prodává.⁴⁴

⁴³ ČERNOCH, Svatopluk, *Strojně technická příručka* Praha 1977

⁴⁴ Mercado libre; <https://vehiculos.mercadolibre.com.co/accesorios/exosto> citováno 29.4.2018

Exosto

619 resultados

Ordenar publicacionesMás relevantes ▾ | **Categorías**

Repuestos Carros y Camionetas (58)

Accesorios para Motos (174)

Repuestos para Motos (312)

Tuning y Performance (43)

Accesorios para Carros (29)

Herramientas para Vehículos (1)

Exosto- Pipeta- Mofle - Escape - Tubo - Akrapovic

\$ 250.000

 36x \$ 6.944 Envío gratis a nivel nacional13 vendidos - [Bogotá D.C.](#)Cinta Termica 2 Alta Temperatura [Exostos Mofle Por Metros](#)

\$ 9.500

 36x \$ 263 Envío a nivel nacional124 vendidos - [Bogotá D.C.](#)

Obrázek č. 18 - Výfuk/Columbie

Výsledky tohoto průzkumu naznačují, že podstatné technicismsy ze sféry automobilového průmyslu obsahují i slovníky obecného zaměření. Pro účely překladu základní odborné terminologie proto není zapotřebí odborného slovníku. Oba zvolené slovníky takového zaměření (ČŠS a Lexikon 5) si bez větších obtíží poradily i s hesly z technické oblasti. Nejstarší ze slovníků Česko-španělský slovník od Josefa Dubského našel ekvivalenty pro 18 z 20 termínů. Elektronický slovník našel o jeden ekvivalent více. Ekvivalenty ke všem heslům obsahoval pouze Česko – španělský slovník od Zuzany Holé. Je ale důležité zdůraznit, že se, až na výjimky, jednalo pouze o hesla jednolexémová. Nelze proto jednoznačně určit, zda by rozdíly mezi slovníky byly takto minimální i při vyhledávání víceslovných lexémů. Kolokace nalezené k hledaným ekvivalentům (například u hesla „brzda“) jsou důkazem, že odborný slovník je pro překladatele a tlumočníky v odborné sféře nenahraditelný. Jak už jsme si mohli povšimnout během analýzy, odborný slovník obsahoval bezkonkurenčně nejširší výběr kolokací. Dá se tedy vyvozovat, že nejvhodnějším pomocníkem pro překlady v automobilové sféře je, jak jsme v úvodu předpokládali, odborný slovník.

Závěr

Cílem teoretické části této bakalářské práce bylo nejprve zmapovat současnou produkci česko – španělských a španělsko – českých slovníků, představit problematiku lexikografie a lexikologie a seznámit se s odbornou terminologií, která tato téma prolíná. Praktickou část tvořila lexikografická analýza hesel. Tato analýza měla za úkol zjistit, jak vybrané slovníky ob stojí při práci s hesly z odborné terminologie. Jedním z cílů bylo také porovnat tištěné a elektronické slovníky z hlediska aktuálnosti hesel. K tomuto průzkumu jsme si vybrali 2 tištěné a jeden elektronický slovník. K analýze jsme zvolili 20 hesel z oblasti automobilového průmyslu s různým počtem lexémů. Všechna hesla jsme vyhledávali v každém ze slovníků.

Prvním vybraným slovníkem je Česko – španělský slovník od Josefa Dubského. Jelikož se jedná o slovník obecného zaměření, předpokládali jsme, že míra zanesených hesel odborného zaměření bude nízká. Dalším faktorem udávajícím bohatost dat je rok vydání. Tento slovník byl vydán v roce 1980, hypotézou proto byla rozdílná preference užívaných hesel. Očekávali jsme také strohost a neúplnost zanesených dat. Během analýzy byl však slovník užitečným pomocníkem. Obsahoval kompletní španělské ekvivalenty pro většinu hledaných hesel, pouze 4 ekvivalenty nebyly zaznamenány ani z části. Můžeme tedy tvrdit, že i přesto, že se nejedná o odborný slovník, je dostatečně vybaven pro neprofesionální překlady. Nedoporučovala bych ho však pro specializované překlady, a to ať v oblasti obecně technické nebo dokonce automobilové. Nemůžeme jednoznačně tvrdit, že rok vydání slovníku má prokazatelný vliv na objem zanešených hesel. Vybraná hesla byla z větší části užívaná stejně, nebo déle, než je stáří samotného slovníku, nelze proto určit, jaký vliv na výsledek by mělo vyhledávání novodobé terminologie.

Velice kladně bych hodnotila práci se slovníkem. Uživatel se ve slovníku rychle zorientoval díky abecednímu řazení hesel. Výhodou pro laické překladaatele je i stručnost zanášených odvozených slov a kolokací k hledanému ekvivalentu. Nadprůměrně propracovaný je i manuál pro uživatele slovníku. Informace k mikrostruktuře slovníku jsou definovány v jeho úvodu. Mimo samotný seznam zkratk, návod obsahuje i detailní popis uspořádání hesel. Z přístupu autora je patrné, že slovník je mířen amatérským a začínajícím překladaatelům.

Druhým analyzovaným slovníkem je Česko – španělský odborný slovník od Zuzany Holé. Tento slovník byl pro své zaměření vybrán záměrně. Hypotézou byla jeho jednoznačná kompatibilita s tématem hledaných hesel. Vydání z roku 2009 je dvoudílný set knih. Jak už bylo řečeno, tento slovník obsahuje hesla z oblasti přírodních a společenských věd, technických oborů a kultury. Vycházeli jsme proto z předpokladu, že databáze bude obsahovat španělské ekvivalenty většiny hledaných hesel. Z analyzovaných slovníků tento slovník skutečně nabídl nejbohatší výběr hesel. Španělské ekvivalenty jsme našli ke všem heslům. Množství nabídnutých španělských ekvivalentů bylo natolik vyčerpávající, že lze tento slovník pro naše účely považovat až za příliš odborný. Některá hesla nebylo možné vyhledat v žádných kontextech, ani k nim přiřadit jednoznačný český ekvivalent.

Na nedostatky při práci se slovníkem jsem narazila při orientaci. Uživatel není dostatečně seznámen se způsobem zaznamenávání hesel. Dalším problémem při užívání slovníku je nedokonalý seznam zkratek. Autorčin přístup naznačuje, že cílová skupina uživatelů jsou pokročilí překladatelé.

Z analýzy vyplývá, že slovník od Holé je z našich vybraných slovníků bezkonkurenčně nejbohatším zdrojem odborných termínů. Díky tomu je praktickou pomůckou pro profesionální překladatele a tlumočníky ve specializovaných oblastech.

Jediným elektronickým slovníkem při tomto průzkumu byl Lexikon 5 od Lingea. Tato edice je obecného zaměření, můžeme ho tedy porovnávat se slovníkem od Dubského. Jak už je ale elektronickým slovníkům vlastní, jejich obsah je často aktualizován a nejsou mu kladeny žádné kapacitní hranice. Od tohoto slovníku jsme očekávali bohatost obsažených hesel přibližně mezi slovníkem od Holé a od Dubského. Výhodou při vyhledávání hesel bylo nabídnuté kontextové okolí velké části ekvivalentů. To umožnilo lépe identifikovat skutečný význam hesla. Jeho největší předností byla rychlost nalezených ekvivalentů.

Pod očekávání naopak dopadl rozsah odborné terminologie. Míra obsažených termínů je srovnatelná s obecným slovníkem od Dubského. Jelikož mezi hledanými hesly ale nebyla žádná slovesa, nelze jednoznačně určit, zda odborná terminologie netvořila pouze slabší stránku tohoto slovníku. Pokud bychom ale měli slovník hodnotit z hlediska bohatosti odborné terminologie, nemůžeme ho považovat za vhodný zdroj k profesionálním překladům.

Výsledky této analýzy jasně naznačují, že tištěné slovníky si i v dnešní době stále udržují své místo mezi překladatelskými pomůckami. Elektronický slovník na druhou stranu považuji po této analýze za nejrychlejší a nejpohotovější.

Je potřeba zdůraznit, že výsledky analýzy jsou založeny pouze na 20 vybraných heslech. Nelze proto jednoznačně vyhodnotit, zda jsou vhodnějšími pomůckami slovníky tištěné nebo elektronické.

Resumen

El objetivo de la parte teórica de esta tesis es analizar la publicación actual de los diccionarios checo – español y español – checo y presentar la terminología del tema lexicografía. La parte práctica consiste en un análisis de los lemas del ámbito de la industria del automóvil. El objetivo del análisis fue probar las capacidades de los diccionarios en cuanto a la terminología especializada. Para este análisis elegimos 20 entradas de distinta cantidad de los lemas. Ya que todos los diccionarios analizados son unidireccionales buscamos los lemas en los recursos checos. Para que los resultados sean aceptables escogimos para el análisis los diccionarios de la orientación variada. Dos diccionarios son impresos y uno electrónico.

El primer diccionario es Diccionario checo – español (Česko – španělský slovník) de Josef Dubský. Este diccionario es de la orientación general y fue publicado en el año 1980. Con respecto al año de la publicación presuponíamos una ausencia más notable de los lemas. Sin embargo este diccionario fue durante el análisis un utensilio muy conveniente. Contuvo la mayoría de los equivalentes españoles completos buscados, sólo 4 de ellos no fueron encontrados. Hay que acentuar que los lemas analizados no provienen de la tecnología supermoderna. Entonces, no se puede afirmar inequívocamente que el año de la publicación influye demostrablemente en el contenido del diccionario. A pesar de que no se trata de un diccionario especializado podemos afirmar con certeza que está equipado suficientemente para la traducción no especializada fuera del nivel profesional. Aprecio muy positivamente el trabajo con el diccionario. El orden alfabético ayuda al usuario a orientarse rápidamente, también el manual de la microestructura está constituido detalladamente. De la actitud del autor se pueden tomar como conclusión que el diccionario está dirigido a los traductores e intérpretes noveles.

El segundo diccionario es Diccionario checo – español especializado (Česko – španělský odborný slovník) de Zuzana Holá. Elegimos este diccionario por su orientación intencionadamente. Presuponíamos que el diccionario sería el más compatible con el tema de las entradas. Fue publicado en año 2009 y se compone de dos partes. El diccionario contiene las entradas de las ciencias naturales, sociales, técnicas y culturales. Esperábamos encontrar todas las entradas buscadas. El diccionario de Holá realmente dio la selección más completa. Contenía todas las entradas buscadas, incluso había equivalentes españoles para los cuales no se podían encontrar los equivalentes checos

evidentes, ni aparecían en la base de datos del corpus CREA. Por lo tanto lo considero demasiado técnico y profesional para este análisis. Las imperfecciones las encuentro en el manual para el usuario. Ni la lista de las abreviaturas ni las instrucciones de los signos usados no están completos. Del actitud de la autora de ve, que los usuarios objetivos son los traductores e intérpretes avanzados. Este diccionario lo considero muy conveniente para los traductores profesionales en las esferas especializadas.

El único diccionario electrónico analizado es Lexikon 5 de Lingea. Esta edición es de orientación general, así que se puede comparar con el diccionario de Dubský. Al ser un diccionario electrónico es, su contenido se actualiza a menudo y no se le ponen ningunos límites de capacidad. Por eso esperábamos opulencia en las entradas incluídas. La mayor ventaja fueron los contextos adjuntos de las entradas, por los cuales se podían identificar los significados buscados. Las búsquedas también se efectuaron más rápidamente que en los diccionarios impresos. Debajo de la espera evaluo la variedad de las entradas inculídas. En comparación con el diccionario de Holá ofreció notablemente menos colocaciones de las entradas. Tampoco se encontraron los equivalentes españoles en todos los casos. Por eso no se puede considerar un recurso conveniente para los traductores e intérpretes profesionales.

Los resultados del análisis indican claramente que los diccionarios impresos todavía mantienen su lugar entre los recursos de traducción en la actualidad. Por otro lado los diccionarios electrónicos les considero más rápidos y más oportunos después de este análisis. Se debe enfatizar que los resultados del análisis se basan en sólo 20 entradas seleccionadas. Por lo tanto, no es posible evaluar si los diccionarios impresos o electrónicos son los medios de traducción más apropiados.

SEZNAM POUŽITÁ LITERATURA A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

Tištěné zdroje

BERGENHOLTZ, Henning a TARP, Sven. *Manual of Specialised lexicography. The Preparation of specialised Dictionaries*. Philadelphia: J. Benjamins. 1995. 254 s.

CÓRDOBA RDRÍGUEZ, F. *Introducción a la lexicografía española*. Olomouc, Univerzita Palackého, 2001.

ČEJKA, Mirek. *Česká lexikologie a lexikografie*. 1.vyd, Brno 1992. 53 s

ČERMÁK František a BLATNÁ Renata; *Manuál lexikografie*, Jinočany, H a H, 1995

ČERNOCH, Svatopluk, *Strojně technická příručka* Praha 1977

FILIPEC, Josef. *Teorie a praxe jednojazyčného slovníku výkladového*

FILIPEC. J. *Naše současná společnost, slovní zásoba a slovníky*, NŘ 75, 1992

HLADKÁ, Zdeňka. *České slovníkářství na cestě k jednoznačnému výkladovému slovníku*. 2005

HLADKÁ, Zdeňka a MARTINCOVÁ, Olga. *Tradice a současnost české lexikografie*; 2008

NEPOMUCK, B. L. a JANNECK, U; *Technická rukověť motocyklisty*; České Budějovice; 2009; 514 s.

SVENSÉN, Bo. *A handbook of lexicography: The theory and practice of dictionary-making*. New York: Cambridge University Press, 2009. 534 s. ISBN 978-052-1881-807

Internetové zdroje

Autoopravy.eu; <http://www.autoopravy.eu>

Elektronická učebnice ELUC; <https://eluc.kr-olomoucky.cz/verejne/lekce/1449>

Enviweb, zpravodajství životního prostředí; <http://www.enviweb.cz/89130>

Korpus CREA; <http://www.rae.es/recursos/banco-de-datos/crea>

Mercado libre; <https://vehiculos.mercadolibre.com.co/accesorios/exosto>

Motorgiga, diccionario; <https://diccionario.motorgiga.com/diccionario/semieje-definicion-significado/gmx-niv15-con195529.htm>

Nový encyklopedický slovník češtiny; <https://www.czechency.org/>

Slovník cizích slov; <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/>

Slovník DRAE; <http://dle.rae.es/index.html>

Ústav pro jazyk český; <http://nase-rec.ujc.cas.cz/index.php>

Vyhledávač Google/obrázky; <https://www.google.cz/imghp?hl=cs&tab=wi>

Web Wikipedie; www.wikipedia.cz

Slovníky

Tištěné slovníky

DUBSKÝ, Josef; *Česko – španělský slovník*; Státní pedagogické nakladatelství, n. p., Praha; 1980

HOLÁ, Zuzana; *Česko – španělský odborný slovník*; nakladatelství Computer Press, a. s., Brno; 2009

Elektronické slovníky

LINGEA, Lexikon 5; *Velký slovník španělsko-český a česko-španělský*

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1 : *Česko – španělský slovník; Josef Dubský*

Obrázek č. 2 : *Česko – španělský odborný slovník; Zuzana Holá*

Obrázek č. 3 : *Velký slovník španělsko-český a česko-španělský, Lingea*

Obrázek č. 4 : *alternátor*

Obrázek č. 5 : *Graf; kolokace hesla “brzda“*

Obrázek č. 6 : *heslo „émbolo“ v korpusu CREA*

Obrázek č. 7 : *heslo „pistón“ v korpusu CREA*

Obrázek č. 8 : *poloosa*

Obrázek č. 9 : *rozvor*

Obrázek č. 10: *válec*

Obrázek č. 11: *hlava válců*

Obrázek č. 12: *ložisko*

Obrázek č. 13: *převodovka*

Obrázek č. 14: *heslo „těsnění hlavy válce“ v ČŠS; Dubský Josef*

Obrázek č. 15: *heslo „těsnění hlavy válce“ v ČŠOS; Holá Zuzana*

Obrázek č. 16: *heslo „těsnění hlavy válce“ v Lexikonu 5; Lingea*

Obrázek č. 17: *otáčkoměr/tacómetro*

Obrázek č. 18: *Výfuk/exosto*

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: *Typologie slovníků – Manuál lexikografie; František Čermák*

Tabulka č. 2: *Abecední seznam hledaných hesel*